

Österbottens förbund
Pohjanmaan liitto

*Österbottens
landskapsprogram
2007–2010*

Godkänd av landskapsfullmäktige 4.12.2006

Innehållsförteckning

Förord	Sida
1. Inledning	3
1.1 Utgångspunkterna för utvecklingen i Österbotten åren 2007–2010	3
1.1.1 Landskapsprogrammet – grunden för den strategiska utvecklingen i Österbotten	3
1.1.2 Beredningen av landskapsprogrammet	4
2. Utgångspunkterna för utvecklingen i Österbotten	4
2.1 Befolkning och välfärd	4
2.2 Välfärd och socialt kapital	5
2.3 Sysselsättning och näringsstruktur	6
2.4 Regionalekonomi	7
2.5 Utbildning och forskning	7
2.6 Kultur och övriga välfärdstjänster	9
2.7 Samhällsstruktur, trafikförbindelser och energi	9
2.8 Miljö	10
3. Mål och åtgärder för landskapsutvecklingen 2007–2010	11
<i>Konkurrenskraftigt Österbotten med hållbar utveckling och socialt kapital</i>	
3.1 Riktlinje 1: Utveckla innovationssystemet och kunnandet	12
3.2 Riktlinje 2: Förbättrad tillgänglighet, balanserad regionstruktur och decentraliserad energiproduktion	18
3.2.1 Utveckling av trafiknät och logistik för näringslivets och människornas behov	18
3.3 Riktlinje 3: Utveckla det sociala kapitalet	23
3.3.1 Ökad välfärd och trygghet	23
3.3.2 Ett levande Österbotten – levande lokalsamfund	28
3.3.3 Det mångkulturella Österbotten	31
3.4 Riktlinje 4: Främja naturens och miljöns välbefinnande	34
4. Samordningen av de särskilda programmen och andra program som berör landskapet	39
5. Finansieringsplan för landskapsprogrammet	40
6. Indikatorer för uppföljning av landskapsprogrammet	41
7. Miljökonsekvensbedömning och miljörapport	41
Bilaga 1. Miljörapport för Österbottens landskapsprogram 2007–2010	

Förord

1. Inledning

Visionen i landskapsöversikten för Österbotten 2020 är:

*”Vårt Österbotten
lever, växer och utvecklas
främst bland landskapen.
Vi kombinerar
delaktighet, konkurrenskraft,
hållbar utveckling”*

1.1 Utgångspunkterna för utvecklingen i Österbotten åren 2007–2010

1.1.1 Landskapsprogrammet – grunden för den strategiska utvecklingen i Österbotten

I landskapens strävan att svara på de förändringar i samhället som orsakas av bl.a. globaliseringen och den tekniska utvecklingen har regionernas egen utvecklingsinsats fått en central roll. I alla landskap funderar olika aktörer på hur man kan förbättra sysselsättningen, trygga välfärden för befolkningen och gynna regionens och företagens konkurrenskraft i en allt hårdare internationell konkurrenssituation. Bland beslutsfattarna är kanske tillgången på hälso- och sjukvårdstjänster eller t.ex. byskolans öde aktuella frågor. Man kanske frågar sig hur landskapet Österbotten eller den egna hemkommunen kan vara konkurrenskraftig och hur den med sitt kunnande och sin dragningskraft kan profilera sig gentemot andra kommuner och regioner.

Ett flertal aktörer som är med om att utveckla landskapet, samt de partnerskap och samarbetsnätverk som de bildar, har en nyckelställning i det regionala utvecklingsarbetet. De aktörer som deltar i det regionala utvecklingsarbetet behöver en strategisk plan som uttrycker landskapets egen vilja, anger aktörernas interna arbetsfördelning och samarbetet mellan dem. I landskapsprogrammet samlas och sammanjämkas de olika aktörernas program, riktlinjer och finansiering (bild 1). Landskapsprogrammet styr de val som görs för att utveckla landskapet.

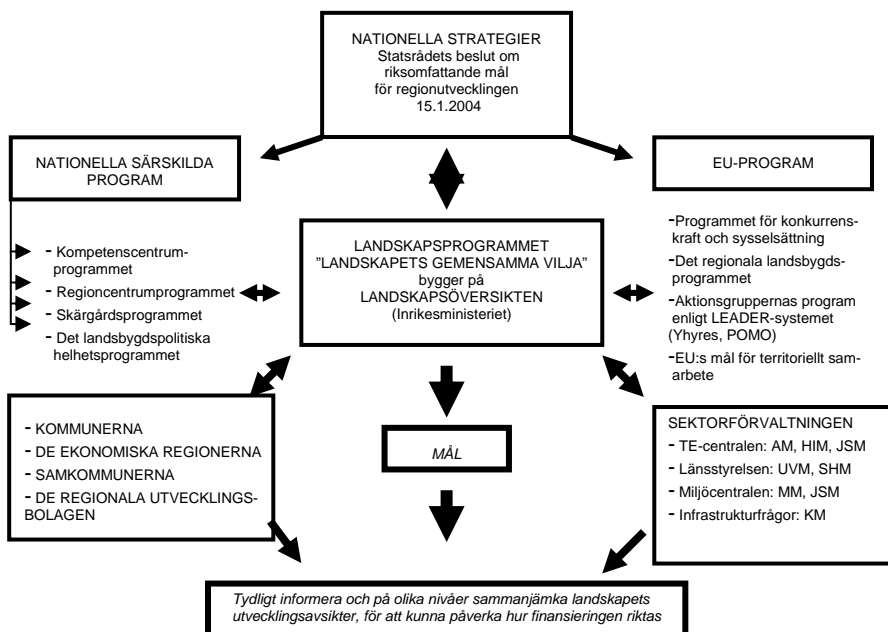

Bild 1. Landskapsprogrammets roll som språkrör för landskapets vilja.

Målen i Österbottens landskapsprogram 2007–2010 grundar sig på landskapsöversikten för Österbotten 2020, som landskapsfullmäktige godkände 24.3.2003. Landskapsöversikten omfattar utvecklingsvisionen på lång sikt ”Två språk, ett mål” samt utvecklingsmål och strategier. Speciella utvecklingsmål för Österbotten är delaktighet, konkurrenskraft och hållbar utveckling.

I Österbottens landskapsprogram definieras de centrala riktlinjerna för utvecklingen och de viktigaste projekthelheterna, åtgärderna och projekten för landskapsutvecklingen under åren 2007–2010. Landskapsprogrammet innehåller också en uppskattning om hur dessa projekt och åtgärder kan finansieras. Därmed fungerar landskapsprogrammet bättre än tidigare som ett stöd för intressebevakningen och som hjälp i beredningen av den årliga genomförandeplanen.

1.1.2 Beredningen av landskapsprogrammet

Landskapsprogrammet, som gäller utvecklingen i hela landskapet Österbotten, utarbetas av Österbottens förbund. Beredningen har skett i samarbete med olika aktörer. För beredningsarbetet utsågs sex beredningsgrupper, som inledde sitt arbete på hösten 2005. I beredningsgruppsarbetet deltog förutom de kommunala och statliga myndigheterna också ett flertal aktörer inom den tredje sektorn. Landskapsprogrammet för åren 2007–2010 är den andra utvecklingsplanen som Österbottens förbund har utarbetat i form av ett landskapsprogram.

I beredningen av landskapsprogrammet har man förutom statsrådets beslut om rikstäckande mål för regionutvecklingen också beaktat ett flertal utvecklingsprogram och strategier som utarbetats inom EU och nationellt. Lagen om bedömning av miljökonsekvenserna av myndigheters planer och program (200/2005), som trädde i kraft 1.6.2005, har också spelat en betydande roll i beredningen. I den nya lagen betonas nu delaktighet och evaluering som centrala delar av beredningen. Målet är att alla parter, både medborgarna och myndigheterna, skall ha möjlighet att få information om programberedningen. Det gemensamma organet för de fem landskapen i Västra Finland, Västra Finlands Allians (WFA), inledde år 2005 ett samarbete om konsekvensbedömning av landskapsprogrammen för att finslipa en gemensam praxis.

Den 2.4.2006 ingick en kungörelse i de största dagstidningarna i Österbotten om att arbetet med landskapsprogrammet och miljörapporten (se bilaga 1) har inletts. Medborgarna har haft möjlighet att bekanta sig med utkastet till landskapsprogram även på Österbottens förbunds webbsidor, www.obotnia.fi.

I beredningen har också utvärderingen av Österbottens landskapsprogram 2003–2006 beaktats. Utvärderingen gjordes efter anbudstävlan av NetEffect Oy. Även denna utvärdering gjordes som WFA-samarbete. Enligt den feedback som utvärderingen gav har man i det nya landskapsprogrammet för åren 2007–2010 fäst speciell uppmärksamhet på att lyfta fram de val, prioriteringar och viktiga faktorer som inverkar på utvecklingen. Genomförandet av landskapsprogrammet skall förankras hos många olika aktörer, vilket innebär en speciell utmaning i Österbotten. I samband med beredningen av landskapsprogrammet ordnades två möten för diskussion om prioriteringarna, det ena för förtroendevalda i landskapsstyrelsen och det andra för medlemmarna i de sex beredningsgrupperna.

2. Utgångspunkterna för utvecklingen i Österbotten

2.1 Befolkning och välfärd

I slutet av år 2005 hade Österbotten en folkmängd på 173 627 personer, vilket motsvarar 3,3 % av hela landets befolkning. Av dessa bodde nästan en tredjedel i Österbottens landskapscentrum Vasa. Den nedgång i befolkningsutvecklingen som inträdde efter medlemskapet i Europeiska unionen har nu vänt och år 2005 ökade folkmängden för tredje året i följd. Befolkningen i Österbotten flyttar inte lika mycket som befolkningen i andra landskap. Österbotten torde ändå ha goda förutsättningar att behålla sin befolkning. Enligt en prognos om befolkning, arbetskraft och sysselsättning som gjorts med hjälp av den sk.

HEMAASU-modellen kommer Österbotten år 2010 att ha 173 864 invånare. År 2020 beräknas antalet österbottningar uppgå till 174 596 personer.

Skillnaderna mellan de fyra ekonomiska regionerna i Österbotten är ändå stora. Speciellt i landskapets norra del är nativiteten relativt hög och där är befolkningsökningen tydlig. Folkmängden ökade också i Vasaregionen, medan den minskade i de övriga kommunerna i landskapets södra del. Endast i Vasaregionen har invandringen kunnat kompensera flyttningsunderskottet inom landet. Om man däremot jämför med hur folkmängden har förändrats i de övriga landskapscentren i vårt land under åren 1996–2003 har folkmängden i Vasaregionen ökat ytterst långsamt.

Då tyngdpunkten i befolkningsstrukturen ligger på dels unga och dels äldre åldersklasser blir andelen befolkning i arbetsför ålder lägre i alla ekonomiska regioner. År 2005 var andelen arbetsföra, d.v.s. 15–64-åringar, 64,2 % (111 510 personer). Endast i Vasaregionen var den arbetsföra befolkningens andel nära genomsnittet i landet. År 2004 hade nästan en fjärdedel av befolkningen i Sydösterbotten fyllt 65 år. År 2004 var den ekonomiska försörjningskvoten, som visar hur många arbetslösa utanför arbetskraften det finns per sysselsatt, för hela landskapets del 1,26, vilket underskred landets medeltal. Om man ser till försörjningskvoten för Vasa- och Jakobstadsregionerna är de bättre än genomsnittet i de ekonomiska regionerna i hela landet.

Också tvåspråkigheten och den kulturella mångfalden ger landskapet Österbotten en särprägel. Över hälften av invånarna har svenska som modersmål och andelen utländska medborgare är relativt hög. Enligt statistikcentralen har andelen utländska medborgare t.ex. under åren 2000–2004 varit lika stor som i hela landet i genomsnitt (2,1 %). I vårt landskap bodde det mest utländska medborgare efter Åland, Nyland och Egentliga Finland. År 2004 var deras andel t.ex. i Vasa stad 3,3 % och i Närpes stad 3,2 %.

2.2 Valfärd och socialt kapital

Enligt Stakes undersökningar är valfärden i landskapet Österbotten en kombination av skäligen tillväxt och få psykosociala problem. Ofta förklaras österbottningarnas tendens att vara välmående, lyckliga och långlivade med deras sociala kapital, som framhåller sammanhållning och gemenskap och tar sig uttryck bl.a. i aktivt föreningsliv och fungerande sociala nätverk.

Det sociala kapitalet påverkas av sociala nätverk och av hur dessa nätverk är organiserade. Socialt kapital bygger på en ömsesidig tillit mellan medlemmarna i nätverket samt på de normer och ömsesidiga förväntningar som denna tillit medför. Ett starkt socialt kapital präglas historiskt av långvariga sociala nätverk, t.ex. olika slag av föreningar och självhjälpsorganisationer, vars medlemmar har sammansvetsats av ömsesidigt förtroende och normer för växelverkan. Förtroendet och växelverkan går också i arv till följande generation.

Tack vare det ömsesidiga förtroendet uppstår en samverkan som underlättar kommunikationen och samordningen av funktioner. Detta stärker i sin tur växelverkansnormerna, som ökar gemenskapskänslan och den gemensamma identiteten. Denna utveckling bidrar till att stärka det ömsesidiga förtroendet.

Det starka sociala kapitalet i Österbotten kan, när det är som bäst, öka såväl valfärden som den ekonomiska tillväxten. Gemenskapen, omsorgen om varandra och intresset för gemensamma frågor främjar exempelvis företagande, ordnande av välfärdstjänster och frivillig verksamhet. Som bäst kan det sociala kapitalet öka den mänskliga verksamheten överlag och skapa en tolerant atmosfär som främjar kreativiteten.

Statistiskt sett mår befolkningen i Österbotten relativt bra. Enligt Stakes var befolkningen i Vasa sjukvårdsdistrikt tredje friskast när man med hjälp av sjuklighetsindex jämförde hur frisk eller sjuk befolkningen är i olika sjukvårdsdistrikt i relation till medeltalet för hela befolkningen. Situationen var bättre endast inom Ålands samt Helsingfors och Nylands sjukvårdsdistrikt (HNS).

Österbottningarnas liv slutar sällan för egen hand. Under åren 1998–2003 var den årliga självmordsmortaliteten i Österbotten 0,10 per tusen invånare, vilket var den ljusaste statistiken i hela landet.

Däremot är det alarmerande att 21,4 % av de unga, 15–20-åriga, österbottniska kvinnorna lider av en medelsvår eller svår depression, som har pågått i över ett år. (källa: Jyrki Tuulari/projektet Masennustalkoot/Depressionstalkot.)

Med tanke på våldsbrott är Österbotten ett av de tryggaste landskapen. Antalet våldsbrott som kommit till polisens kännedom i landskapet var åren 2000–2004 i genomsnitt 4,1 per tusen invånare och år. Motsvarande siffra för hela landet var 5,9 (källa: Stakes/SOTKANet). Enligt gatutrygghetsindexet, som mäter tryggheten på allmänna platser, var Korsholms, Pedersöre och Närpes härader klart tryggare än de övriga häraderna i landet (källa: Polisens resultatdatasystem).

Servicenivån i de österbottniska kommunerna är hög, vilket naturligtvis återspeglas i kommunernas ekonomi. År 2004 var nettokostnaderna för social- och hälsovården 2 353 euro per invånare. Kostnaderna var högre än i landet i genomsnitt (2 305 euro/invånare).

Vid en jämförelse av de genomsnittliga skattepliktiga inkomsterna per inkomsttagare åren 2000–2004 ligger inkomstnivån i Österbotten (17 600 euro) klart under landets genomsnitt (19 600 euro). År 2004 var inkomstnivån högst i Vasa- och Jakobstadsregionerna. Antalet personer som får utkomststöd har sjunkit i landskapet från år 2000 till år 2004, då i genomsnitt 6,2 procent av invånarna i landskapet fick utkomststöd. Relativt sett finns det mest utkomststödmottagare i Vasaregionen. Detta torde förklaras av den relativt höga arbetslösheten i Vasa stad.

Det livliga utvecklingsarbetet inom den sociala sektorn stöds av bl.a. den Stakesenhet som har inlett sin verksamhet i Vasa. I Österbotten verkar dessutom de österbottniska landskapens kompetenscentrum inom det sociala området SONet BOTNIA, dit även Södra Österbotten, Mellersta Österbotten och Det finlandssvenska kompetenscentret inom det sociala området hör. Vasa sjukvårdsdistrikt har ett fast samarbete med Södra Österbottens och Mellersta Österbottens sjukvårdsdistrikt. Vasa sjukvårdsdistrikt utvecklar aktivt bl.a. sina datatekniska tjänster och deltar i ett flertal förebyggande projekt, t.ex. i det österbottniska depressionstalkot.

2.3 Sysselsättning och näringsstruktur

Sysselsättningen har länge varit jämförelsevis bra i Österbotten. År 2004 var arbetslöshetsgraden 8,0 %, en av de bästa i landet. År 1995 var arbetslösheten 14,9 % och sedan dess har arbetslöshetsciffrorna sjunkit hela tiden. Även efter år 2004 har sysselsättningsutvecklingen varit positiv. Enligt arbetsministeriet var arbetslösheten 6,9 procent i slutet av år 2005, då medeltalet i landet var 10,2 procent, och t.ex. i slutet av juni år 2006 var sysselsättningsituationen i Österbotten näst bäst i landet efter Åland.

I många av kommunerna i landskapet råder full sysselsättning: i slutet av juni 2006 låg arbetslöshetsgraden i hela nio kommuner under 5 %. Däremot har arbetslösheten i de största städerna Vasa och Jakobstad varit hög redan en längre tid. Utvecklingen av serviceproduktionen har förbättrat kvinnornas sysselsättningsmöjligheter. Förebyggandet av strukturell arbetslöshet och utslagning kräver specialåtgärder också i framtiden.

Österbottens relativt goda framgångar kan man tacka landskapets mångsidiga branschstruktur och den mycket exportinriktade industriproduktionen för. Definierat enligt arbetsplatsstrukturen år 2003 var specialbranscherna i Österbotten industri (Vasaregionen, Jakobstadsregionen, Sydösterbotten), offentlig service (Vasaregionen), lant- och skogsbruk (Jakobstadsregionen, Kyroregionen, Sydösterbotten) samt transport (Sydösterbotten). De viktigaste branscherna inom industrin, som utgör landskapets ryggrad, är massa- och pappersindustrin, tillverkning av maskiner och apparater, tillverkning av eltekniska apparater och tillverkning av metallprodukter.

Förutom energitekniken har tyngdpunkterna i utvecklingsarbetet varit metall- och elindustri, elektronik-/dataindustri, kemisk/plast-/båtindustri, livsmedelsindustri (inkl. baslantbruk), träförädling samt service/turism. En ny kunskapssektor i Österbotten är utvecklingen av användarbaserat innehåll för digitala medier, vilket man också har gjort omfattande ekonomiska satsningar på i landskapet. Av binäringarna inom

lantbruket är växthusodling och pälsdjursuppfödning mycket viktiga med tanke på sysselsättningen på landsbygden. Specialiseringsgraden inom primärproduktionen är hög men lönsamheten svag.

Speciellt beaktansvärt är att största delen av produktionen i Österbotten går på export. År 2003 var exportens andel av industrins bruttovärde 62,6 %. Det var den näst högsta andelen i hela landet och 13 procentenheter högre än landets medeltal. Exporten var störst i Vasaregionen och Jakobstadsregionen.

En av de centrala utmaningarna är att trygga tillgången på kunnig arbetskraft inom de viktigaste branscherna i landskapet. Som en följd av befolkningsutvecklingen hotas landskapet av brist på arbetskraft. Rekryteringsproblem har redan förekommit i vissa regioner bl.a. inom försäljningsbranschen samt inom metallsektorn och den eltekniska industrin.

Sysselsättningen har ökat märkbart sedan år 1995, då sysselsättningsgraden i Österbotten var 60,0 procent. År 2005 var sysselsättningsgraden 70,5 procent, vilket motsvarar målet i EU:s Lissabonstrategi. I landskapsöversikten för Österbotten uttalas målsättningen att höja sysselsättningsgraden till 75 procent år 2010, vilket är en utmaning med tanke på befolkningens åldersstruktur. Enligt den prognos som gjorts med hjälp av HEMAASU-modellen uppskattas sysselsättningsgraden i Österbotten år 2010 vara 70,5 och 75,0 år 2020.

Arbetsplatsutvecklingen i Österbotten har under en längre tid koncentrerat sig enbart till Vasa- och Jakobstadsregionerna. I fråga om att skapa nya arbetstillfällen har landskapets största pendlingsområde, Vasaregionen, ändå sedan slutet av 1990-talet blivit klart efter utvecklingstakten i landets övriga tillväxtcentra. Pendlingsområdena i landskapet följer inte gränserna för de ekonomiska regionerna eftersom människor dagligen arbetar utanför sin egen hemregion. Självförsörjningsgraden gällande arbetstillfällen är speciellt hög i Vasa, Jakobstad och Kaskö, som alla har en stor daglig nettoinpendling.

2.4 Regionalekonomi

Värdeökningen i Österbotten var enligt uppgifter från år 2003 3,7 miljarder euro, d.v.s. 21 232 euro per invånare. I en landskapsjämförelse var BNP-index per invånare 89 för Österbotten då landets medeltal var 100. Österbotten placerar sig på sjätte plats i jämförelsen efter bl.a. landskapen i södra Finland och Birkaland. Vid en jämförelse av värdeökningen, alltså bruttoregionprodukten, i landskapen åren 1996–2003 placerar sig Österbotten i mitten. I Österbotten har regressionen fortsatt under hela 2000-talet. I synnerhet Vasaregionen har varit trängd i början av årtusendet. En jämförelse av värdeökningen i landets 19 tillväxtcentra åren 1996–2003 visar att den var näst sämst i Vasaregionen, år 2003 bara 10,4 procent. Denna situation har dock förändrats sedan början av 2000-talet.

Enligt statistikcentralen ökade omsättningen i de österbottniska företagen år 2004 något snabbare än i landet i genomsnitt. Utvecklingen år 2005 visar att tillväxten i Österbotten grundar sig på industrin och i synnerhet på de stora företagen. Exempelvis år 2003 stod industrin för över hälften av omsättningen i företagen i landskapet.

Den regionala utvecklingen i Österbotten hotas av problemen inom den kommunala ekonomin, där lönerna utgör den största utgiftsposten. Kommunernas årsbidrag/invånare var år 2005 i genomsnitt 119 € (hela landet 213 €/invånare). De ekonomiska regionerna avvek dock från varandra. Under år 2005 var t.ex. Vasaregionens årsbidrag/invånare 150 € medan det i tre kommuner var klart negativt. De österbottniska kommunerna har en rejält högre skattefinansiering än landet i genomsnitt, fler arbetstagare i förhållande till invånarantalet och högre inkomstskatteprocent medan årsbidraget per invånare underskrider landets medeltal.

2.5 Utbildning och forskning

Det omfattande och konkurrenskraftiga forsknings- och utbildningssystemet i Österbotten skapar goda förutsättningar för FoU-verksamhet samt utveckling av innovationssystemet, vilket företagarna och övriga aktörer i regionen har betydande nytta av. De sju högskolorna i Vasa (Vasa universitet, Svenska

handelshögskolan, Åbo Akademi, Konstindustriella högskolans och Vasa universitets gemensamma institution Västra Finlands designcentrum MUOVA, Vasa yrkeshögskola, Svenska yrkeshögskolan, Helsingfors universitets juridiska fakultet) har utvecklat högskoleutbildningen och forskningen bl.a. genom Vasa högskolekonsortium, som inledde sin verksamhet redan år 2001. Åbo Akademi har en enhet i Jakobstad och Svenska yrkeshögskolan har enheter i Nykarleby och Jakobstad. Dessutom har Mellersta Österbottens yrkeshögskola verksamhet i Jakobstad. Ekonomi och samhällsvetenskaper har haft en central ställning. Den ekonomiska utvecklingen har inneburit att också den tekniska utbildningens betydelse har accentuerats. För regionen är det viktigt att den tekniska utbildningen utvidgas och anpassas till näringslivets och den offentliga sektorns behov. Prognostisering av arbetskraft och utbildning är viktigt för att man allt bättre skall kunna utveckla utbildningen till att motsvara arbetslivets behov och därigenom också motverka arbetslöshet.

Enligt slutrapporten från Österbottens förbunds projekt för prognostisering av behovet av yrkesutbildning behövs det också mycket yrkeskunskap på den framtida arbetsmarknaden i Österbotten. I landskapet finns fyra läroanstalter för yrkesinriktad utbildning: Svenska yrkesinstitutet, Vasa yrkesinstitut, Vocana och Optima. I utbildningsfrågor är det viktigt att alla ungdomar hittar en studieplats i det egna landskapet efter den grundläggande utbildningen.

Utbildningsstrukturen bland befolkningen i Österbotten motsvarar genomsnittet i landet. År 2004 hade närmare 61 % av de femton år fyllda avlagt en examen (hela landet 62,7 %). Av befolkningen i landskapet hade 37 % utexaminerats från mellanstadiet och 23,6 % (25 %) hade högre utbildning. År 2001 fanns det nybörjarplatser för nästan 90 % av den 19–21-åriga befolkningen. Studerandena kommer närmast från Österbotten och grannlandskapen, även om de svenskspråkiga läroanstalterna i större utsträckning rekryterar studerande från hela landet.

Utgifterna för forskning och utveckling var år 2003 sammanlagt 96,3 milj. € i Österbotten, av vilket företagen finansierade 83,2 milj. € och högskolesektorn 10,8 milj. € medan den offentliga sektorn satsade bara 2,3 milj. €. Forskningens andel av regionens BNP var 2,3 % och därmed lägre än i landet i genomsnitt (3,5 %). Typiskt för finansieringen av forskning och utveckling i Österbotten är att den offentliga sektorns insats är relativt anspråkslös jämfört med industrins. En utmaning är alltså att utveckla sådana projekt som kunde inbringa mer offentlig FoU-finansiering.

I bild 2 presenteras Österbottens landskapsprofil.

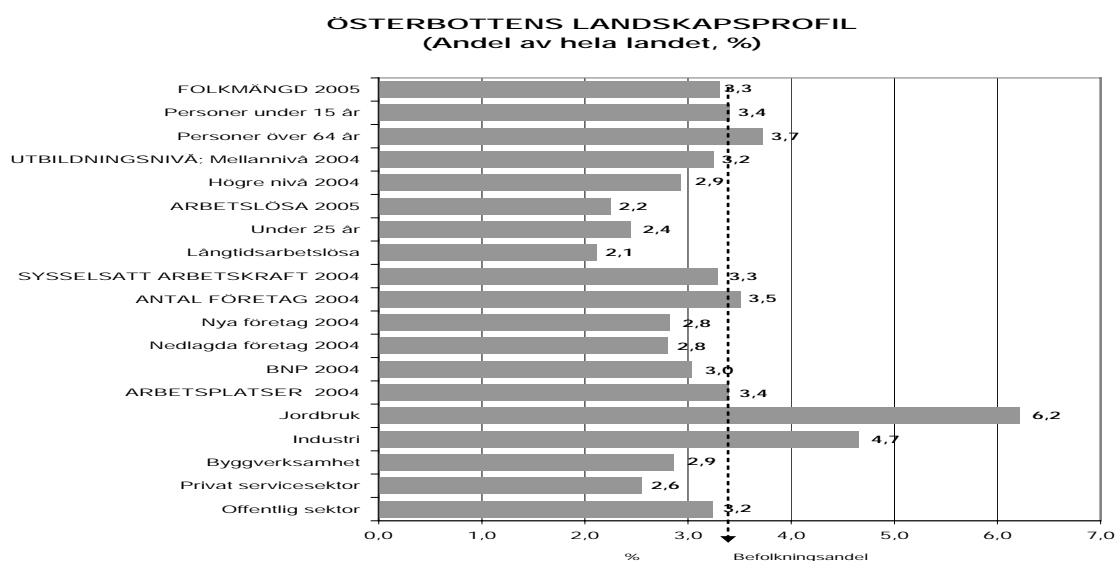

Bild 2. Österbottens landskapsprofil. (Källa: Statistikcentralen)

2.6 Kultur och övriga välfärdstjänster

Tvåspråkigheten och den kulturella mångfalden ger Österbotten en särprägel. Tvåspråkigheten torde öka toleransen, vilket underlättar invandrarnas integrering i det österbottniska samhället. Tack vare tvåspråkigheten finns det i landskapet ett livligt förenings-, kultur- och konstliv, som stöds av många både svensk- och finskspråkiga kulturinstanser. Förutom det stora kulturutbudet är också fritids- och idrottsverksamheten livlig. Det finns goda möjligheter till rekreation, speciellt i naturen.

Social- och hälsovården är omfattande i landskapet. Socialförvaltningen sköts i alla kommuner som en del av primärkommunens uppgifter. Folkhälsoarbetet sköts för sin del antingen som en del av primärkommunernas uppgifter eller med hjälp av frivilliga samkommuner. Specialsjukvården upprätthålls med hjälp av en obligatorisk samkommun, sjukvårdsdistriktet. Både enskilda personer och primärkommunerna erbjuder förebyggande vårdtjänster inom social- och hälsovården.

2.7 Samhällsstruktur, trafikförbindelser och energi

Från början av år 2007 består landskapet Österbotten av 17 kommuner vid Finlands västkust. Landskapets storlek främjar en balanserad regionstruktur. Landskapet är rätt glest befolkat trots att mer än 80 % av befolkningen bor i tätorter.

Österbottens ställning i landets regionstruktur präglas av Vasaregionens betydelse som ett centrum i västra Finland och på den finska sidan av Kvarken. Österbotten är en del av Mittnorden-Kvarken-korridoren och har en havsgräns mot Västerbottens län i Sverige. Placeringen vid Bottniska vikens kust innebär en förmedlarställning i både nord-sydlig riktning och internationellt i väst-östlig riktning. Tack vare tvåspråkigheten har man i Österbotten bl.a. långvariga traditioner av etablerat samarbete över Kvarken.

I början av år 2005 var befolkningstätheten i Österbotten 22,6 inv./km², alltså något större än i Finland i genomsnitt (17,2 inv./km²). Av de fyra ekonomiska regionerna i landskapet hade Vasaregionen och Jakobstadsregionen den största folkmängden. I alla regioner förutspås bosättningen koncentrera sig till decentraliserade tätorter. När befolkningsunderlaget i landsbygdstätorterna minskar, blir tätortsnetet glesare och så småningom hotas även centrala tätorter av befolkningsminskning. Befolkningsökningen i Vasaregionen torde kanaliseras främst till Vasa och Korsholm, även om också närpendlingsområdena och förmedlarkommunerna har utvecklingspotential. Speciellt tätorterna inom Jakobstads närpendlingsområde utvecklas gynnsamt. Avståndet begränsar ärende- och pendlingstrafiken från Sydösterbotten till Vasa, och regionens bosättningsstruktur torde utvecklas till att mer likna en centraleuropeisk bosättningsstruktur. Tätortsutvecklingen i regionen sackar efter och framskrider långsammare än i landet i genomsnitt.

Österbotten har ett täckande trafiknät och landsvägsnätet, järnvägen, flyg- och båtförbindelserna gör landskapet relativt lättillgängligt. Stadsregionerna i Jakobstad, Vasa och Sydösterbotten är funktionellt sett tydliga och bildar logistiska knutpunkter.

Landsvägsnätet har en mycket viktig logistisk betydelse för Österbotten. Landskapet förenas med de övriga delarna av landet och Europa genom huvudtrafiklederna med Europastatus, E8 (rv 8) i nord-sydlig riktning och E12 (rv 3) mot huvudstadsregionen. Riksväg 3, som hör till TEN-nätet, samt riksvägarna 16/18, 13 och 19 förenar landskapet med inlandet och huvudstadsregionen. Viktiga är också stamväg 67 i Kaskö och stamväg 68 i Jakobstad som båda leder till hamnar.

Järnvägsnätet har en central betydelse för både gods- och passagerartrafiken, i synnerhet i norra delen av landskapet. Finlands huvudbana, Österbottenbanan, går via Nykarleby, Pedersöre och Kronoby, vilket möjliggör fungerande och snabba tågförbindelser söder- och norrut från Bennäs station. Från Vasa finns en järnvägsförbindelse via Seinäjoki till Helsingfors. Vasabanan betjänar främst passagerartrafiken, medan den enspåriga, icke elektrifierade banan mellan Seinäjoki och Kaskö fungerar enbart som godstrafikbana.

Flygtrafiken är viktig bl.a. för de internationella kontakterna. Båda flygplatserna i landskapet, i Vasa och i Kronoby, hör till TEN-flygplatsnätet. Vasa flygstation är internationell med direktflyg förutom till Helsingfors även till Stockholm och vidare ut i Europa. Vasa flygstation var år 2005 fjärde störst i landet mätt i internationell trafik och fraktrafik. Totalt uppgick passagerartrafiken år 2005 i Vasa till ca 300 000 resenärer och i Kronoby till ca 100 000 resenärer. Kronoby flygplats betjänar både Jakobstadsregionen och Karlebyregionen.

De fyra djuphamnarna i landskapet ligger i Kristinestad, Kaskö, Vasa och Jakobstad. Hamnarna betjänar både den internationella godstrafiken och passagerartrafiken. Passagerartrafiken går främst från Vasa hamn, medan de övriga hamnarna har en tydlig koncentration på godstrafik. Det är viktigt att Österbottens hamnar i fortsättningen räknas till den trafikled som kallas Östersjöns ”motorväg”.

Enligt den nationella bredbandsstrategin skall man ha en minimikapacitet om 2Mbit/s på ADSL-nivå år 2005, vilket i Österbotten kan anses höra till basutbudet, medan målet för år 2007, 8Mbit/s finns tillgängligt endast inom vissa större orter. Tack vare kabelförbindelsen över Kvarken har Österbotten speciellt goda dataförbindelser utomlands.

Järnvägstrafiken, det omfattande vägnätet, hamnverksamheten och snabba dataförbindelser tryggar näringslivets möjligheter till lokal, nationell och internationell verksamhet. Svagheter i trafiken i landskapet är att de tvärgående förbindelserna är få och att banan mellan Vasa och Seinäjoki inte är elektrifierad. Järnvägsnätet behöver nya investeringar för att man skall kunna höja servicenivån i järnvägstrafiken. Längs huvudvägarna finns det på grund av trafiksäkerheten, trafikmängden och den tunga trafiken behov av fler omkörningsfiler, breddning av vägavsnitt, trafikregleringar i korsningar samt byggande av planskilda anslutningar. Det att riksväg 8 eventuellt blir utanför stornätet i landskapet Österbotten utgör ett hot mot regionutvecklingen och utvecklingen av både trafik och logistik. För hela Västra Finlands Allians och Östersjösamarbetet är det viktigt att riksväg 8 tas med i TEN-nätet. En regelbunden förbindelse över havet i Kvarken är nödvändig för både näringsliv och persontrafik. Landskapets datakommunikationsinfrastruktur och utnyttjandet av de möjligheter som de högklassiga dataförbindelserna ger behöver fortfarande utvecklas.

Enligt 2002 års nivå är landskapet Österbotten självförsörjande gällande elproduktion även i framtiden, även om konsumtionen skulle öka med två procent per år, vilket den i genomsnitt gör i landet. Användningen av fasta inhemska bränslen som flis, hyggesavfall, träpellets och torv kan i framtiden utökas i Österbotten både inom värme- och elproduktion. De goda vindförhållandena vid kusten skapar förutsättningar även för en ökad användning av vindkraft.

Teknologicentrum Oy Merinova AB administrerar Västra Finlands kompetenscentrum med omfattande kompetens inom bl.a. energiteknisk produktutveckling och forskning, som kan utnyttjas inte bara för det energikluster som koncentreras till Österbotten och framförallt Vasaregionen utan även nationellt. Denna utveckling stöds av ett omfattande produktutvecklings- och forskningsarbete inom företagen samt av universitetet, högskolorna och forskningsinstituterna i regionen.

2.8 Miljö

Naturen och miljön i Österbotten har många särdrag som påverkar regionens samhällsstruktur, miljöns tillstånd och naturens mångfald. Den snabba landhöjningen i kombination med den flacka terrängen gör att kusten och skärgården är i kontinuerlig förändring. Ett speciellt värdefullt och mångfaldigt område i Kvarkenskärgården har tack vare sin geomorfologi godkänts av UNESCO som Finlands första naturarvsområde.

Tilläggsuppgifter om Österbottens landskapsstruktur, jord- och bergstruktur, klimat och luftkvalitet samt andra särdrag i natur och miljö står att läsa i miljörapporten som finns som bilaga till landskapsprogrammet.

3. Mål och åtgärder för landskapsutvecklingen 2007–2010

Målen och åtgärderna för landskapsutvecklingen kan härledas ur den lägesanalys som delvis finns beskriven i kapitel 2. Följande specificering över styrkor, svagheter, hot och möjligheter kompletterar bilden av nuläget. Utvecklingen av landskapet utgår ifrån att bevara styrkorna, utnyttja möjligheterna, avlägsna svagheter och avvärja hoten.

<p>Styrkor</p> <p>Gediget tvåspråkigt utbildnings- och forskningssystem Gott sysselsättningsläge Stark och mångsidig industri Gediget kunnande inom energisektorn Stark SME-verksamhet inom många branscher Stark och mångsidig primärproduktion Mångsidigt och livligt tvåspråkigt och mångkulturellt traditions- och kulturutbud Starkt socialt kapital Goda förutsättningar för trafiken Ren och mångsidig miljö Havs nära boende- och livsmiljö</p>	<p>Svagheter</p> <p>Regionala skillnader i befolkningsutveckling och åldersstruktur Brist på kunnig arbetskraft Små offentliga satsningar på forskning och utveckling Lokalt stort beroende av några stora industriföretag Få små- och medelstora företag som söker tillväxt Utvecklade servicesektor Låg förädlingsgrad inom primärproduktionen Brister i trafikinfrastrukturen: vägnät, basbanhållning, osäker färjetrafik i Kvarken Otillräckliga resurser inom kultursektorn Geografiskt utmanande region</p>
<p>Möjligheter</p> <p>Främja arbetsrelaterad invandring Utveckla innovationssystemet samt forsknings- och utvecklingsverksamhet Utveckla starka internationella kluster samt stärka tillväxtföretag Utveckla energi-, medie-, båt- och plastbranscherna samt skapa nya tillväxtbranscher Främja företagande Utveckla servicesektorn Utveckla genuin samarbetskultur Förbättrade trafikförbindelser: basbanhållning, vägnät Utveckla naturmiljöer, i synnerhet världsarvsområdet Utveckla turism som bygger på kulturmiljöer och skärgårdens dragningskraft Reformen av kommun- och servicestrukturen</p>	<p>Hot</p> <p>Svagare tillgång till kunnig arbetskraft Befolkningens åldersstruktur och kraftig avfolkning på landsbygden Strukturell arbetslöshet, utslagning Obalans mellan utbud och efterfrågan på utbildning Försvagad kommunal ekonomi Kulturmiljöer försvinner Försvagad servicestruktur på landsbygden De gemensamma strategiska avsikterna uppnås inte Utvecklingen av trafikinfrastrukturen bromsas upp Ökad översvämningrisk på grund av bl.a. klimatförändringarna</p>

Konkurrenskraftigt Österbotten med hållbar utveckling och socialt kapital

För att stärka Österbottens konkurrenskraft åren 2007–2010 har aktörerna som mål att speciellt

- utveckla innovationssystemet och kunnandet
- förbättra tillgängligheten, utveckla en balanserad regionstruktur och den decentraliserade energiproduktionen
- utveckla det sociala kapitalet
- främja naturens och miljöns välbefinnande.

Dessa fyra viktigaste mål utgör riktlinjerna för verksamheten i Österbottens landskapsprogram för åren 2007–2010. De centrala utvecklingshelheter och projekt som ingår i riktlinjerna redogörs för i kapitel 3 och har indelats i landskapsöverskridande utvecklingshelheter, utvecklingshelheter inom landskapet och utvecklingshelheter inom de ekonomiska regionerna. Dessa kan man besluta om inom landskapet. Dessutom specificeras de centrala spetsprojekt i landskapet för vilka finansieringsbeslutet fattas inom centralförvaltningen eller för vilka huvudfinansieringen söks direkt från ministeriet. Gällande de sistnämnda finns det i tabellen en uppskattning om statsandelarna för 2007–2010. Under ”ansvarig/a” i tabellen nämns den aktör som ansvarar för t.ex. beredning, genomförande eller samordning av spetsprojektet.

Utvecklingshelheterna eller projekten har ingen inbördes prioritetsordning. Observera även att de ansvariga myndigheterna eller andra förverkligare fattar finansieringsbesluten efter egen prövning och enligt befintliga anslag.

Benämningen Vasaregionen omfattar här de ekonomiska regionerna Vasaregionen och Kyroregionen.

3.1 RIKTLINJE 1: UTVECKLA INNOVATIONSSYSTEMET OCH KUNNANDET

I utvecklingen av landskapet satsar man speciellt på att stärka innovationssystemet, främja företagande, utveckla branschkluster och befästa kunnandet.

Stärkt innovationssystem

Innovationssystemet i Österbotten består av företagen, forsknings- och utbildningsorganisationerna samt övriga utvecklingsorganisationer i regionen. Innovationsmiljön däremot består av dem som utvecklar infrastrukturen, d.v.s. kommunerna, staten och de som erbjuder verksamhetsutrymmen. Bild 3 visar att man förutom om innovationssystem och innovationsmiljö också kan tala om en innovationsprocess. För enkelhetens skull kommer termen innovationssystem här att användas för denna helhet.

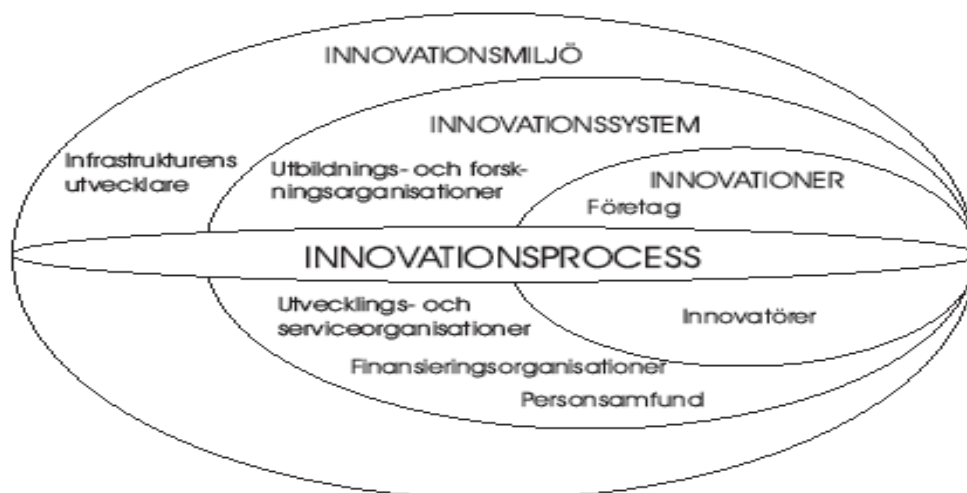

Bild 3. Delfaktorerna i innovationsprocessen.

(Ilkka Raatikainen: Vaasan seudun innovaatiojärjestelmän kehittäminen. Vasa universitet. Levón-institutet. Publikationer Nr 99. Vasa 2001).

För att stärka innovationssystemet i Österbotten bör man fokusera på att utveckla verksamhetsförutsättningarna för aktörerna inom innovationssystemet och samtidigt utveckla samarbetet och arbetsfördelningen. Innovationssystemet omfattar utveckling av såväl sociala och teknologiska innovationer som processinnovationer. Dessutom stärks teknologicentrumfunktioner, kompetens- och regioncentra samt verksamhet över förvaltningsgränserna. Målet är ett systematiskt, planmässigt och synligt regionalt innovationssystem, som Österbottens innovationsimage kan bygga på. De stora internationella företagens forsknings- och utvecklingsverksamhet, de åtta högskolorna och forskningsinstituterna i landskapet samt spjutspetsbranscherna utgör en utmärkt grund för utvecklingen.

Kärnan i utvecklingen av innovationssystemet är Vasa vetenskapspark (Vaasa Science Park), som det finns en särskild utredning om. Målet är att skapa en verksamhetsmiljö, där företagsinnovationer av hög kvalitet kan omsättas i företagsverksamhet och företagets affärskompetens stärks, att öka växelverkan mellan aktörerna samt utvidga nätverk och stärka kunskapsbasen. Den största utmaningen med tanke på landskapets konkurrenskraft är att utveckla Vaasa Science Park (specialiseringsområden energiteknologi och digitala innehåll) samt att få innovationssystemet att fungera i hela landskapet. Högskolekonsortiet som bildats av sju högskolor i Vasa verkar som ett samarbetsforum för forskning och högskoleutveckling och bildar därmed ett nav i utvecklingen av innovationssystemet. Med tanke på det landskapsomfattande innovationssystemet är de tjänster som konsortiet, bestående av Åbo Akademi och de svenskspråkiga yrkeshögskolorna, Svenska yrkeshögskolan samt Yrkeshögskolan Sydväst, erbjuder mycket viktiga för de ekonomiska regionerna. Som en del i utvecklingen av innovationssystemet i landskapet Österbotten skall samordningen av företagstjänster effektiviseras bl.a. genom en utvecklad regional företagsservice.

Innovationssystemet utgör också en central del av vårt informationssamhälle. För att innovationssystemet och informationssamhället skall utvecklas positivt är det viktigt med samarbete mellan utbildnings- och innovationssystemet och innovationssamfunden. Denna utveckling stöds också av bl.a. prognostiseringssystemet för arbetskraft och utbildning. En utmaning i Österbotten, förutom utvecklingen av snabba dataförbindelser, är att satsa på utvecklingen av tillämpningar och affärskompetens inom data- och informationsteknologin samt tjänster och affärsfunktioner som stöder de nya teknologierna och innovationerna. Dessutom kommer man att främja de starka branschernas tillämpningar inom datateknologi, informationsteknologi och innehållsproduktion samt utarbeta ett program för informationssamhället.

Gynna företagande och utveckla företagsverksamheten

Målet med företagsutvecklingen är att få till stånd en systematisk och koordinerad verksamhetsmodell, som är skraddarsydd enligt de olika utvecklingsfaserna i företags livscykel. Speciellt kommer man att satsa på att förbättra verksamhetsförutsättningarna för små, medelstora och mikroföretag samt på att nya tillväxtföretag skall uppstå inom spjutspetsbranscherna, alltså speciellt inom energi-, el-, metall-, båt- och plast-, medie- och träproduktbranscherna.

För att grunda tillväxtföretag i Österbotten bör man satsa speciellt på att stärka affärskompetensen inom små och medelstora företag samt mikroföretag och på att utveckla internationellt konkurrenskraftiga kluster. Dessutom bör man stärka samarbetet mellan forsknings- och utbildningsorganisationer, finansiärer, teknologicentra, utvecklingsbolag och näringslivet. En utmaning är också att hitta de nya tillväxtbranscherna, etablera kunskapsintensiva företag, trygga tillgången på kunnig arbetskraft samt utveckla riskfinansieringsmodeller för mikroföretag och små och medelstora företag. Företagsinkubatorverksamheten görs permanent.

Förutom till spetsbranscherna riktas resurser både till de traditionella branscher som stöder tillväxtbranscherna (t.ex. metall) och till branscher som är viktiga med tanke på sysselsättningen och landskapets särdrag (livsmedel, turism).

Speciell uppmärksamhet fästs i landskapet på att främja kvinnors företagande, företagande inom servicebranschen samt på att både generationsväxlingar och ägarbyten skall lyckas. I allt högre grad kommer

man att satsa på att befästa modellen för företagsfostran på olika skolstadier samt på att utvidga mentorsmodellen i Jakobstadsregionen till en del av företagstjänsterna i hela landskapet.

Utveckling av branschkluster

I Österbotten fortsätter utvecklingen av branschkoncentrationer eller kluster. Speciellt kommer man att satsa på spetsbranscherna, som är energi-, el-, metall-, båt- och plast-, skogs- och träproduktbranscherna. Utvecklingen av den mångsidiga näringsstruktur som är en av styrkorna i Österbotten stöds dessutom av de satsningar som gjorts på välfärds-, livsmedels- och turismbranscherna.

Parallellt med utvecklingen av kluster kommer man att utveckla samarbetet mellan branscherna och mångsektorialiteten. Genom effektiviserat samarbete uppnås synergieffekt och kontaktytorna mellan branscherna fungerar som grogrund för innovationer.

Energiteknologin är internationellt sett mycket väl utvecklad i landskapet. Speciell uppmärksamhet fästs på att genom FoU-verksamhet stärka den internationella konkurrenskraften inom energiteknologin och andra spetskluster, på tillämpning av IKT inom spetsbranscherna samt på designkunnandet i företagen.

En ledare för utvecklingsarbetet inom dessa viktigaste kluster kommer att anställas. I utvecklingen av branschkluster kommer den huvudsakliga uppmärksamheten att inriktas på uppföljning och prognostisering av utvecklingen, på att befästa kunnandet inom branschen, på affärskunnandet i företagen, på att stärka kunnandet gällande verksamhets sätt, produktutveckling och produktionsteknologi, på att främja samarbete och nätverksbildning mellan branscherna, på utökad marknadsföring och synlighet i medier samt på koordinering av en omfattande verksamhet på flera olika nivåer.

För att stärka den klusterbaserade branschutvecklingen kommer Österbottens förbund dessutom att starta ett *näringslivsforum* samt allokera finansiering för utveckling och samordning av centrala spetskluster i samarbete med centrala myndigheter och aktörer. Näringslivsforumet skall fungera som en samordnande delegation för branschutvecklingen i landskapet och som styrgrupp för klusterprogrammen. I omfattande, mångåriga samordningsprojekt kommer även utvärdering att ingå.

Befästa kunnandet

Tillgången till kunnig arbetskraft är en förutsättning för ett fungerande innovationssystem. I landskapet fortsätter prognostiseringen av arbetskraft och utbildning. Målet är att prognostisera efterfrågan på arbetskraft för att kunna rikta in yrkesutbildningen på de sektorer som lider av brist på arbetskraft. I vissa regioner har rekryteringsproblem redan förekommit inom t.ex. metallbranschen, den eltekniska industrin och inom försäljning. Dessutom har växthusodlarna i Sydösterbotten redan i flera år haft många utländska anställda.

I de sysselsättningsstrategier som görs regionvis kommer man huvudsakligen att gå in för åtgärder som främjar sysselsättningen av unga, bidrar till att den äldre arbetande befolkningen och nya arbetstagare som kommer in på arbetsmarknaden möter varandra så att den s.k. tysta kunskapen överförs, som bidrar till att utveckla nya arbetsformer samt åtgärder som medför en aktiv politik för arbetsrelaterad invandring. Speciell uppmärksamhet fästs på en fungerande arbetsmarknad samt på ett intensifierat samarbete mellan näringslivet och utbildningsorganisationerna.

Särskilda mål inom riktlinjen som syftar till att bevara styrkorna och utnyttja möjligheterna:

- utveckla funktionaliteten i innovations-, utbildnings- och forskningssystemet i landskapet samt göra upp en innovationsstrategi för landskapet
- satsa på utökad utbildning, forskning, teknologi och innovationer
- stärka landskapets spetskluster och speciellt kompetenscentren (energiteknologin, båt- och plast/det maritima klustret, digitala innehåll) samt de traditionella branscher som stöder dessa (speciellt metallbranschen)

- stärka den internationella utvecklingsförmågan och konkurrenskraften inom spetsbranscherna med FoU-verksamhet, stärkt affärskompetens och design
- upprätthålla och utveckla branscher som är centrala med tanke på sysselsättningen och landskapets särdrag
- främja tillväxtinriktningen och internationaliseringen hos företag, upptäcka nya tillväxtbranscher samt utveckla nya kunskapsintensiva företag och grunda innovativa företag
- främja nätverksarbete och bildande av branschkluster
- stärka den affärsmässiga kompetensen i olika faser av företagens livscykel
- stärka miljökunskandet och miljöansvar i företag
- gynna företagsverksamhet och speciellt stödtjänster för kvinnliga företagare
- tillgodose behovet av arbetskraft såväl inom den privata som den offentliga sektorn utgående från den prognostisering som utgår från näringslivets behov
- utveckla den yrkesinriktade utbildningen, vuxenutbildningen samt samarbetsmodeller för utbildningen på andra och tredje stadiet enligt efterfrågan och behov på arbetsmarknaden
- utveckla vuxenutbildningen och vuxenutbildningssystemet
- i valet av placeringsort för företag utnyttja de fördelar som tvåspråkigheten medför
- utveckla informationssamhället
- stärka utbildnings- och forskningsorganisationernas internationella samarbete
- säkerställa att generationsväxlingar och ägarbyten lyckas och att s.k. tyst kunskap överförs till nya generationer

Särskilda mål inom riktlinjen som syftar till att avlägsna svagheter och avvärja hot:

- förbättra tillväxtförutsättningarna för mikroföretag på landsbygden
- gynna etablering av småföretag, speciellt kvinnors företagande och företag inom servicebranschen
- utveckla innovationssystemet genom att se till att företagsservicen samordnas och fungerar allt effektivare samt genom att intensifiera samarbetet mellan myndigheter, näringsliv, utvecklingsorganisationer och utbildnings- och forskningsorganisationer
- främja företagande inom välfärdsbranschen
- arbeta för ökade offentliga satsningar speciellt på forskning och utveckling samt frambringa nya riskfinansieringsformer för mikroföretag, små och medelstora företag
- utveckla nya, flexibla arbetsformer, åldersmedvetet ledarskap och stärka överföringen av tyst kunskap
- förhindra utslagning, speciellt av unga och långtidsarbetslösa
- främja sysselsättningen av högt utbildad arbetskraft i landskapet
- fästa uppmärksamhet vid sme-företagares ork i arbetet och medverka till utvecklingen av företagshälsovårdssystemet för företagare.

Landskapets viktigaste spetsprojekt åren 2007–2010 som förverkligas genom finansieringsbeslut i centralförvaltningen

Utvecklingsobjekt	Statlig finansieringsandel (miljoner euro)	Finansierande ministerium/förvaltning	Ansvarig/a
Startprojekt för Vaasa Science Park	1,5	UVM	Vasa stad och Vasa högskolekonsortium/ Vasa universitet
Regioncentrumprogrammet för Jakobstadsregionen (AKO)	1,04	IM	Ab Jakobstadsregionens näringscentral Concordia
Vasaregionens regioncentrumprogram	1,0	IM	Vasaregionens utveckling

(AKO)			Ab VASEK Oy
Framtidens energiteknologier - klustret /kompetenscentrumprogrammet (OSKE)	1,2	IM	Teknologicentrum Oy Merinova Ab
Det maritima klustret /kompetenscentrumprogrammet (OSKE)	0,2/Jakobstad 0,4/Vasa	IM	Concordia Ab, Jakobstad och Oy Merinova Ab, Vasa
Kompetensklustret för digitalt innehåll/ kompetenscentrumprogr. och regioncentraprogr. (OSKE och AKO)	0,6	IM	Teknologicentrum Oy Merinova Ab, Vasaregionens utveckling Ab VASEK Oy

De viktigaste landskapsöverskridande utvecklingshelheterna

Stärka innovationssystemet, främja företagandet samt utveckla företagsverksamhet och branschkluster

- Utveckla innovationssystemet
- Utveckla spetskluster
- Utveckla kunnandet inom företagsrådgivningstjänster
- Utveckla företagskuvösverksamhet i nätverksform
- Göra upp ett program för informationssamhället

Befästa kunnandet

- Utveckla verkstadsverksamheten och den s.k. tillfälliga arbetsmarknaden
- Främja nya arbetsformer och utveckla åldersmedvetet ledarskap
- Organisera prognostiseringsverksamheten
- Utveckla modeller för en aktiv politik för arbetsrelaterad invandring

De viktigaste utvecklingshelheterna inom landskapet

Stärka innovationssystemet, främja företagandet samt utveckla företagsverksamhet och branschkluster

- Utveckla innovationssystemet inom landskapet:
Utveckla och samordna Vaasa Science Park samt säkra att innovationssystemet inom landskapet fungerar i de ekonomiska regionerna
- Etablera näringslivsforum-verksamhet inkl. att skapa och starta regionala företagservicekontor
- Öka högskolornas regionala genomslagskraft
- Starta samarbetsforum-verksamhet för företagartutbildningen
- Utveckla företagsfostran och bredda utbudet av stödtjänster för kvinnliga företagare som en integrerad del av den övriga företagserviceverksamheten i de nya resurscenter för kvinnor som bildas
- Utveckla företagskuvösverksamheten
- Koordinera och sprida Jakobstadsregionens mentorsmodell i hela landskapet samt bilda resurscentra för kvinnor

- Starta och koordinera internationella klusterprogram inom nyckelbranscherna (energi inkl. bioenergi-, metall-, el-, skogs- och träprodukts-, medie-, båt- och plast-, turism-, livsmedels- och välfärdsbranscherna)
- Främja tillämpningar inom data- och informationsteknologi samt innehållsproduktion inom de starka branscherna

Befästa kunnandet

- Paraplyprojekt för utveckling av människornas kunnande och arbetssätt
- Verksamhetsmodell över förvaltningssektorernas gränser för förebyggande av utslagning bland unga, handikappade, invandrare och äldre
- Pilotprojekt för nya typer av flexibla arbetsformer, speciellt gällande rekrytering av unga och den äldre arbetskraftens ork i arbetet
- Utarbeta en sysselsättningsstrategi som grundar sig på prognostiseringen av arbetskrafts- och utbildningsbehovet samt ett invandringspolitiskt program för arbetsrelaterad invandring
- Projekt med syftet att underlätta integrering av invandrare
- Utveckla den tillfälliga arbetsmarknaden, verkstäder samt ett kompetenscentrum för utveckling av åtgärder i övergångsskedet mellan olika utbildningar
- Utveckla läroavtalsutbildningen

De viktigaste utvecklingshelheterna i de ekonomiska regionerna

- Utveckla ett funktionellt innovationssystem
- Utarbeta sysselsättningsstrategier och ett invandringspolitiskt program för arbetsrelaterad invandring
- Utveckla regionala företagstjänster och mentorsverksamhet

Jakobstadsregionen

- Utveckla innovationssystemet som en del i att stärka hela landskapets innovationssystem: stärka campusområdet i Jakobstad, samarbetet och forskningsombudsmannaverksamheten
- Gynna företagandet genom att sprida mentorsverksamheten från Jakobstadsregionen i hela landskapet, koordinera den och grunda resurscentrum för kvinnor
- Etablera ett resurs- och innovationscentrum i Pedersöre för utveckling av landsbygdsnärings
- Stärka båtklustret som en del av ett nationellt och internationellt nätverk (AKO, OSKE), utnyttja båtklustrets utvecklingsmodell i utvecklingen av andra branscher samt utveckla Båtbranschens teknologicerter (BTC) på Borgmästargrundet i Jakobstad
- Samordna landskapets spetskluster: koordinera båt- och plastbranschens klusterprogram i hela landskapet samt stärka det etablerade samarbetet med aktörerna inom båt- och plastbranschen i Mellersta Österbotten
- Stärka metall- och verkstadsindustrin (AKO, OSKE/Det maritima klustret)
- Utveckla bioenergin och livsmedelsproduktionen (AKO)
- Utveckla servicesektorn till stöd för företagen samt för produktion av kultur- och välfärdstjänster (AKO)
- Utveckla den flerspråkiga yrkeshögskole-/ingenjörutbildningen samt som ett samarbete mellan Åbo Akademi och yrkeshögskolorna i landskapet utveckla utbildningen av personal i båtbranschen för det nationella havs- och båtklustrets behov.

Sydösterbotten

- Utveckla innovationssystemet som en del i att stärka hela landskapets innovationssystem: utveckla företags- och experttjänster, stärka affärskompetensen i mikroföretag, små och medelstora företag samt starta högskoleombudsverksamhet
- Samordna landskapets spetskluster: koordinera klusterprogrammet för livsmedelsbranschen inom landskapet

- Utveckla livsmedelsbranschen med tyngdpunkt på 1) forskning om och utveckling av mervärdesmat (livsmedel och färdigmat) samt vidareförädling inkl. fiskförädling samt 2) uppstart och utveckling av AB Biodalen Greencenter Biolaakso Oy
- skapa förutsättningar för och utveckla fiskodling med beaktande av naturvärden
- Utveckla metallklustret

Vasaregionen (Vasaregionen och Kyröregionen)

- Utveckla innovationssystemet som kärnan i landskapets innovationssystem: Funktionell samordning och utveckling av Vaasa Science Park samt byggande av ett Innohus
- Utveckla kunskapsintensiva företagstjänster som grundar sig på de starka kompetensområdena inom högskolorna i Vasa (AKO)
- Förverkliga det energiteknologiska klustret (OSKE) och befästa verksamheten i enheten för utveckling av decentraliserad energiproduktion
- Utveckla medieklustret i Österbotten (OSKE/klustret för digitala innehåll, AKO)
- Utveckla trähusindustrin och dess underleverantörsnätverk (AKO)
- Samordna landskapets spetskluster: energi- och bioenergiindustrin, turismen, mediebranschen, skogs- och träbranschen samt husindustrin
- Utveckla logistiken (AKO)

Centrala aktörer

Vasa stad, Vasa högskolekonsortium, Österbottens förbund, Österbottens TE-central, Viexpo, Kvarkenrådet, TEKES, Merinova, Österbottens handelskammare, företagarföreningarna, utbildningsorganisationerna, Vasaregionens Utveckling Ab, Concordia Ab, Företagshuset Dynamo Ab, kommunerna

Finansiering

Nationell finansiering: regioncentrumprogrammet (AKO), kompetenscentrumprogrammet (OSKE), det nationella företagsstödsystemet, kommunerna, Österbottens förbund

EU-program: ERUF:s och ESF:s operativa program inom EU:s mål för regional konkurrenskraft och sysselsättning, det regionala landsbygdsprogrammet, målet för territoriellt samarbete Botnia-Atlantica

Ansvarig förvaltning

IM, HIM, AM, JSM, UVM

3.2 RIKTLINJE 2: FÖRBÄTTRAD TILLGÄNGLIGHET, BALANSERAD REGIONSTRUKTUR OCH DECENTRALISERAD ENERGIPRODUKTION

3.2.1 Utveckling av trafiknät och logistik för näringslivets och människornas behov

Landskapet Österbottens tillgänglighet längs landsvägar, med båt, flyg och tåg kan försämrats om infrastrukturen inte utvecklas i den takt som näringslivets behov, ändrad markanvändning och ökad trafik förutsätter. Den outvecklade statliga infrastrukturen försvårar märkbart kommunernas möjlighet att erbjuda konkurrenskraftiga och lockande etableringsställen för näringslivet. Detta medför olägenheter också för övrig långsiktig planering av markanvändningen.

Tillgänglighetsproblemen är ett stort hot mot utvecklingen av landskapets konkurrenskraft som en del av de globala marknaderna. Svagheter i trafiken i landskapet är att det finns få tvärgående förbindelser och ingen elektrifierad järnvägsförbindelse mellan Vasa och Seinäjoki. Längs huvudvägnätet medför trafiksäkerheten, trafikmängden och den tunga trafiken ett behov av fler omkörningsfiler, bredare vägvägnät, trafikregleringar i korsningar samt planskilda korsningar. Det lägre vägnätets försämrade skick påverkar i väsentlig grad landsbygdsens tillgänglighet och vägarna motsvarar inte längre de ökade förväntningarna på servicenivå och eftersträvd nivå på trafiksäkerheten.

På grund av de långa avstånden i landskapet belastas funktioner och väghållning alltför mycket av kostnaderna för transporter, skötsel och underhåll. I Vasa vägdistrikts område investerades i början av 2000-talet 6 milj. euro i basväghållningen, då motsvarande summa år 2006 var cirka 1 milj. euro. Finansieringen av investeringar (t.ex. förbättring av tyngre konstruktioner) ligger ännu mer efter. I Österbotten borde finansieringen av basväghållningen höjas från nuvarande 0,36 milj. euro till mer än 2 milj. euro för att man ens på något sätt skall kunna tillfredsställa markanvändningens och näringslivets behov. Också bidragen till skötsel av privata vägar bör höjas till en nivå som motsvarar det verkliga behovet.

Utredningarna om trafiksystem i stadsregioner omfattar Vasaregionen samt Jakobstadsregionen, Kaustbyregionen och Karlebyregionen. Förslagen i landskapsprogrammet grundar sig på de prioriteringar och avsiktsförklaringar som presenterats i dessa utredningar.

Vasaregionen är den enda större stadsregion som hör till det riksomfattande regioncentrumprogrammet och inte har en elektrifierad järnvägsförbindelse. Satsningar görs på att förverkliga elektrifieringen av Vasabanan samt på utvecklingen av nya innovativa lösningar och på en kraftig intressebevakning.

De två flygfälten i landskapet hör till TEN-flygfältsnätet. Vasa flygplats utvecklas till ett logistiskt centrum. Utvecklingen av Vaasa Airport Park-området i flygplatsens omedelbara närhet förbättrar de logistiska verksamhetsförutsättningarna för företagen i hela Vasaregionen och den omkringliggande landsbygden. Vasa flygplats är internationell med direktflyg förutom till Helsingfors även till Stockholm och vidare ut i Europa. En absolut förutsättning för den växande frakt- och passagerartrafiken är att de internationella flygförbindelserna tryggas. Kronoby flygplats betjänar förutom Jakobstadsregionen även Karlebyregionen. Det ökade passagerarantalet samt nya flygplanstyper förutsätter utvecklingsresurser.

Det är nödvändigt att upprätthålla trafikförbindelsen i Kvarken för både passagerar- och fraktrafik. För att utveckla trafikförbindelsen bör resurser avsättas för att förbättra och fördjupa farlederna i Kvarken. Fraktrafiken kommer i framtiden att utgöra den största inkomstkällan i trafiken. För att trygga och utveckla trafikförbindelsen över Kvarken söker man nya innovativa lösningsmodeller.

I landskapet finns det fyra djuphamnar, i Kristinestad, Kaskö, Vasa och Jakobstad. Hamnarna har en betydelse både för den internationella godstrafiken och för passagerartrafiken. I landskapet fästs speciell uppmärksamhet på utvecklingen av logistiken i hamnterminalerna. Förutom passagerartrafiken kräver industrins investeringar att farlederna förbättras och görs djupare. Fungerande hamnar hör också ihop med utvecklingen av det lägre vägnätet till den del det gäller underhåll av hamnvägarna. Fiskehamnarna i Österbotten utgör ett tätt och välutvecklat nät. De många gästhamnarna är viktiga i synnerhet för besöksnäringen och därför är en satsning på att förbättra basservicen i gästhamnarna viktig.

Utvecklingen av en mångsidig energiproduktion är den mest centrala prioriteringen i landskapet. Bioenergins och de övriga förnybara energikällornas (t.ex. vind- och solkraft, berg- och jordvärme) andel av energiförsörjningen i Österbotten är trots allt tillsvindare liten. Värmeverk som använder träbaserade bränslen har snabbt fått en allt större betydelse i synnerhet för de största objekten i glesbygdsområden. Målet är att i landskapet främja utvecklingen och användningen av förnybar, småskalig energiproduktion.

Särskilda mål inom riktlinjen som syftar till att bevara styrkorna och utnyttja möjligheterna:

- påverka utvecklingen av vägnätet och finansieringen av basväghållningen
- förverkliga elektrifieringen av Vasabanan och övervaka att förbättringen av huvudbanan Helsingfors-Seinäjoki-Uleåborg slutförs
- utveckla logistiken
- utveckla trafikförbindelsen över Kvarken
- trygga utvecklingen av de viktigaste hamnarna i landskapet
- genom planläggning främja en trivsamt bebyggelse i fråga om samhällsstruktur och miljö
- utveckla en mångsidig och decentraliserad energiproduktion, speciellt vindkraft
- öka produktutvecklingen och forskningen för att utveckla teknologiska innovationer
- trygga snabba dataförbindelser i alla delar av landskapet

Särskilda mål inom riktlinjen som syftar till att avlägsna svagheter och avvärja hot:

- påverka utvecklingen av vägnätet och finansieringen av basväghållningen
- säkerställa byggandet av Smedsby omfartsväg (Vasa norra infartsväg)
- säkerställa elektrifieringen av Vasabanan
- öka regionens dragningskraft som arbets- och bosättningsområde
- främja en samhällsstruktur som stöder hållbar utveckling och en logistiskt effektiv områdesanvändning
- främja utvecklingen av biobränslen och skapandet av ett distributionsnät

Landskapets viktigaste spetsprojekt åren 2007–2010 som förverkligas genom finansieringsbeslut i centralförvaltningen

Utvecklingsobjekt	Statlig finansieringsandel (miljoner euro)	Finansierande ministerium/förvaltning	Ansvarig/a
Smedsby omfartsväg (Vasa norra infartsväg) som en del av utv. av rv8/E8: utarbeta ny utredningsplan för Smedsby, miljökonsekvensbedömning och byggstart	37,9	KM	Vägförvaltningen/Vasa vägdistrikt
Riksväg 8 (Åbo–Vasa–Uleåborg): breddning av vägen, anslutningar, omkörningsfiler och parallellvägslösningar samt planskild anslutning i Ytterjeppo (korsningen rv 8 och rv 19). Breddning av vägen på sträckan Åbo vägdistrikts gräns–Pörtom samt grundförbättring av sträckan Vassor–Uleåborg.	16,7/Vasa vägdistrikts område, 13,6 /landskapet Österbottens område	KM	Vägförvaltningen/Vasa vägdistrikt
Stamväg 63 grundförbättring (Kronoby) som en del av förbättringen av huvudvägarna	8,9	KM	Vägförvaltningen/Vasa vägdistrikt
Stamväg 68 Jakobstads hamnväg	9,0	KM	Vägförvaltningen/Vasa vägdistrikt
Slutföra elektrifieringen av Helsingfors–Vasa-banan (landskapsgränsen–Vasa)	17,3	KM	Banförvaltningscentralen, VR
Huvudbanan Helsingfors–Seinäjäki–Uleåborg: Utveckling och förbättring av banavsnittet i Österbotten till den nivå som den snabba tågtrafiken och	Hela projektet 545,0 (Andelen för Österbottens banavsnitt, uppsk. 53 milj. €/år)	KM	Banförvaltningscentralen, VR

den tunga godstrafiken förutsätter på avsnittet Seinäjoki–Karleby–Uleåborg.			
Utveckling av snabba tågförbindelser (Pendolino) från Vasa och Bennäs samt utveckling av Bennäs station	0,2 (andelen för Bennäs station)	KM	Banförvaltningscentralen, VR, kommunerna
Utveckling av Vasa flygplats till ett logistiskt centrum	8,2	KM	Luftfartsverket Finavia, Vasa stad/ Oy Vaasa Parks Ab, Vasaregionens utveckling Ab VASEK Oy
Utveckling av Kronoby flygplats	2,55	KM	Luftfartsverket Finavia, kommunerna
Grundförbättring av vägen till Kronoby flygplats (Riksväg 8-flygplatsen)	3,1	KM	Vägförvaltningen/Vasa vägdistrikt
Färjförbindelsen över Kvarken	0,5 (köpavtal år 2007)	KM	Länsstyrelsen i Västra Finlands län
Förlängning av farleden till Jakobstads hamn och hamnkajen samt fördjupning av hamnbassängen	9,2 KM:s andel 5,2 (fördjupning av leden), Jakobstads andel 4,0 (förlängning av kajen och fördjupning av hamnbassängen)	KM	Sjöfartsverket, Västra Finlands farledsenhet Staden Jakobstad/ Jakobstads hamn

De viktigaste landskapsöverskridande utvecklingshelheterna

Utveckling av vägnätet

- **Riksväg 3** (Tammerfors–Jalasjärvi–Vasa): breddning av vägen, förbättra kvaliteten och mjuka upp landskapet vid vägen, anläggande av omkörningsfiler, trafikregleringar i korsningar. Målet är att förbättra vägen, göra trafiken smidigare och säkrare.
- **Riksväg 18** (Vasa–Seinäjoki–Jyväskylä): förbättrande av vägkonstruktionen och trafikregleringar i korsningar
- **Riksväg 8** (sträckan Åbo–Vasa–Uleåborg), grundförbättring.

De viktigaste utvecklingshelheterna inom landskapet

Utveckling av vägnätet

- Gemensamma trafiksäkerhetsplaner för kommunerna och Vasa vägdistrikt

Utveckling av logistiken

- Förverkliga Österbottens resecentrum
- Utveckla sjöfart, terminaler och logistik:
  - Trygga färjetrafiken mellan Vasa och Umeå
  - Utveckla farlederna i Kvarkenregionen
  - Göra en förundersökning om rutfördelningen i Kvarken
  - Urtarbeta planer för byggande av en hamn – främst färjehamn – i Vallgrund, Korsholm

Säkra att hamnarna kan användas året om: förundersökning i samarbete med Sverige

Utveckling av en mångsidig energiförsörjning

- Utveckling av bioenergi, biogas och vindkraft
- Utveckling av värmeförsörjningen i samhällen (fjärrvärme, fjärrkyla, berg- och jordvärme)

Balanserad regionstruktur och boende

- Utredning av markanvändningsmöjligheterna i Vasaregionen och Jakobstadsregionen (gemensam generalplan)
- Genom planläggning främja ett ur samhällsstrukturell och miljömässig synvinkel trivsamt och tryggt boende när nya bostadsområden och t.ex. havsnära boende planeras
- Utveckla en mångsidig urban miljö och ekologi

De viktigaste utvecklingshelheterna i de ekonomiska regionerna

Jakobstadsregionen

Utveckling av bannätet

- Underhåll av banan mellan Bennäs och Alholmen (Jakobstad)

Utveckling av sjöfart, terminaler och logistik

- Fördjupa farlederna in till Jakobstads hamn samt hamnbassängen

Balanserad regionstruktur och boende

- Utredning om markanvändningsmöjligheterna i Jakobstadsregionen (gemensam generalplan)

Sydösterbotten

Utveckling av vägnätet

- Grundförbättring av vägen mellan Närpes och Kaskö
- Ny linjedragning för stamväg 67 in till Kaskö hamn
- Ändra vägavsnittet mellan Kaskö hamnområde och fiskehamn till allmän väg

Utveckling av bannätet

- Planering av grundförbättring av banavsnittet Kaskö–Seinäjäki

Utveckling av sjöfart, terminaler och logistik

- Utveckla Kristinestads hamn till vinterhamn
- Utveckla hamnen på Björnö:
Bygga en 120 m hamnkaj och anlägga upplagsområden på Björnö i anslutning till PVP Lämpövoima Oy:s hamnkaj samt fördjupa farleden
- Utveckla hamnen och fördjupa farleden i Kaskö
- Utveckla fiskehamnen i Kaskö

Vasaregionen (Vasaregionen och Kyroregionen)

Utveckling av vägnätet

- Riksväg 18: planskilda anslutningar i Valtaala och vid Storkyro centrum samt räta ut och belägga vägen Valtaala–Huissi
- Inleda planeringen av vägförbindelsen Långåminne–Laihela–Kaitsor

Utveckling av sjöfart, terminaler och logistik (se utvecklingshelheterna inom landskapet)

Balanserad regionstruktur och boende

- Utredning av markanvändningsmöjligheterna i Vasaregionen (gemensam generalplan)

Centrala aktörer

Österbottens förbund, Österbottens TE-central, Banförvaltningscentralen, VR, Vasaregionens utveckling Ab, Kvarkenrådet, kommunerna, Luftfartsverket, sjöfartsverket, Vägförvaltningen/vägdistrikt, Trafikskyddet i Österbotten

Finansiering

Nationell finansiering: statliga och kommunala budgetmedel inkl. sysselsättningsrelaterade investeringar, kompetens- och regioncentrumprogrammet, Österbottens förbund

EU-program: ERUF:s och ESF:s operativa program inom EU:s mål för regional konkurrenskraft och sysselsättning, det regionala landsbygdsprogrammet, målet för territoriellt samarbete Botnia-Atlantica

Ansvarig förvaltning

KM, AM, HIM, JSM, MM

3.3 RIKTLINJE 3: UTVECKLA DET SOCIALA KAPITALET

3.3.1 Ökad välfärd och trygghet

Välfärdssektorns ekonomiska resurser och utmaningar förutsätter delvis nya metoder och lösningar. Sakkunskap, tillgången till kunskap som betjänar utvecklings- och planeringsarbetet samt kunnig personal är både en förutsättning och en resurs då man nu och i framtiden skall svara på förändrade behov. Genom tillräcklig och planmässig grundläggande utbildning, vidareutbildning och fortbildning kan man säkra tillgången på kunnig arbetskraft i Österbotten. Utvecklingsarbetet förutsätter också att man producerar prognosmaterial om välfärdstillståndet samt om utbildnings- och kvalifikationsbehoven. Genom att stöda personalens arbetsförhållanden samt utveckla uppgifts- och yrkesstrukturen stöder man den positiva utvecklingen.

Sett ur ett nationellt perspektiv tycks skillnaderna mellan regionerna fortsättningsvis bli större och alla verksamhetsmodeller passar inte som sådana för alla delar av landet. Produktionen av prognosmaterial stöder beslutsfattandet och planeringen för att man i regionen skall kunna utveckla en välfärdspolitik på lokal, regional och landskapsnivå samt verksamhetsmodeller för vissa utmaningar och för vidare utveckling inom de kompetensområden som sedan tidigare är starka. Bättre utnyttjande av datatekniken i utvecklingen av arbetssätt är en av de centrala utmaningarna. För att vidareutveckla välfärdssektorn i Österbotten behövs strukturer eller enheter som stärker utvecklingsarbetet och forskningen.

Välorganiserad och fungerande service är en attraktions- och konkurrensfaktor för landskapet. Den viktigaste utmaningen är att ställa upp områdesvisa och regionala mål för utvecklingen av social- och hälsovårdstjänster. Kommunalt samarbete är fortsättningsvis mycket viktigt när man skall göra bas- och specialservice mer lättillgänglig. En del av utvecklingsbehoven i Österbotten går ut på strukturella förändringar i serviceutbudet, en annan del på att stärka innehållet i en del av servicen. Det finns utmaningar som gäller kvalitetshöjning av servicen för vissa befolkningsgrupper eller så borde man utveckla olika förebyggande funktioner och stödfunktioner samt stärka atmosfären för förebyggande och stödjande verksamhet. Evalueringen och servicen kan bli mer funktionell om man beaktar klientens synvinkel. Styrkor i utvecklingen av välfärdstjänster är de relativt korta avstånden i landskapet, de starka sociala nätverken och den tredje sektorn.

Det sociala kapitalet hör till särdragen och styrkorna i Österbotten. Genom att trygga det sociala kapitalet kan man främja välfärden och förebygga hälsomässiga och sociala problem. Det centrala i stärkandet av det

sociala kapitalet är att på alla sätt främja välfärden och hindra utslagning bland barn och unga. Utmaningar är att upprätthålla delaktighet och säkerhet samt hindra de psykosociala problemen från att öka. Dessa utmaningar kan man svara på genom att främja samarbetet mellan den offentliga sektorn och den tredje sektorn.

Servicebör utvecklas så att båda språkgrupperna får tillgång till högklassig och tillräcklig service. Målsättningen är utmanande eftersom den oförmånliga demografin och den låga nativiteten medför stora behov av förändringar i den kommunala servicen. Kommunerna i landskapet deltar i flera frivilliga och lagstadgade samarbetsprojekt samt i projekt inom primärkommunen och mellan flera kommuner. Servicestrukturprojekten i både Jakobstadsregionen och Vasaregionen stöder målsättningen om samarbete.

Förebyggande av olyckor samt våldsprevention

Förebyggande av olyckor och våld har blivit allt viktigare i arbetet med att upprätthålla och främja tryggheten och säkerheten. Målet är att minimera antalet brott, störningar och olyckor. Å andra sidan blir det billigare att förebygga dem än att ta hand om konsekvenserna. Om säkerheten är god minskar risken för exceptionella olyckor och möjligheten att agera rätt vid olyckor är bättre. En god trygghet och säkerhet är också en konkurrensfördel för kommunen.

Säkerhet och trygghet uppstår genom samverkan mellan många faktorer. Säkerheten främjas av en trygg hem-, boende- och arbetsmiljö, fungerande basservice, god trafikplanering, tillgång till hjälp vid behov och en garanti för att de som har begått brott skall stå till svars för sina gärningar. I en trygg miljö ingår också att det finns beredskap för stora olyckor och störningar. Säkerhet och brottsförebyggande kan förbättras genom ett omfattande och kontinuerligt samarbete samt genom planering. I förebyggande av olyckor är även aktörernas eget ansvar och egna insatser viktiga.

I det förebyggande arbetet strävar man efter att påverka i ett så tidigt skede som möjligt. Detta innebär att man på ett omfattande sätt beaktar säkerhetsfrågor i bostads-, samhälls- och trafikplanering. En god social trygghet och sunda levnadsvanor är grundläggande välfärdsfaktorer. Med tanke på säkerhetsplaneringen är åtgärder som förebygger utslagning och rättar till levnadsförhållanden speciellt viktiga eftersom de kan minska risken för att någon drivs till brottslighet och hamnar i en brottsspiral samt risken för annat riskfyllt beteende. Det sociala kapital som är specifikt för Österbotten skapar goda förutsättningar för upprätthållande av ett lagligt och säkert brottspåföljdssystem. Medborgarna har konstaterats ha resurser att stöda sådana personer som har begått brott men själva vill förändras.

Särskilda mål inom riktlinjen som syftar till att bevara styrkorna och utnyttja möjligheterna:

- främja en sektoröverskridande öppen diskussion och utveckla olika slag av mötesarenor
- utnyttja och utveckla positiva erfarenheter och budskap både i arbete och utveckling
- främja förebyggande verksamhet, utveckla tidigt ingripande och nya verksamhetssätt som samverkan mellan allt fler sektorer
- utveckla samverkan mellan den offentliga sektorn och den tredje sektorn inom serviceproduktionen genom att stärka delaktigheten
- främja trygghetsarbetet i kommunerna
- utveckla samverkansnätverk mellan olika aktörer och därigenom stärka det sociala kapitalet och tryggheten
- utveckla stimulerande, hälsosamma och trygga livsmiljöer
- utveckla vidareutbildning och fortbildning samt åstadkomma utbildning på högre nivå
- stärka utnyttjandet av datateknik

Särskilda mål inom riktlinjen som syftar till att avlägsna svagheter och avvärja hot:

- förbättra välfärd och hälsa bland barn och ungdomar
- förebygga utslagning

- utveckla kundcentrerade välfärdstjänster i samarbete mellan kommuner, företag och den tredje sektorn samt trygga tillgången på dessa tjänster
- utveckla service för åldringar samt välfärdstjänster för äldre
- stärka upprätthållandet av äldre människors egen funktionsförmåga
- satsa på bashälsovård och socialvård
- intensivifiera samarbetet mellan social- och hälsovården samt andra sektorer som är centrala för välfärden
- samla den sociala sektorn och folkhälsoarbetet under en gemensam förvaltning
- utveckla det regionala samarbetet och samarbetsstrukturerna
- utveckla och utprova nya arbetsätt och ledarskapsmodeller samt främja ibrukttagandet av dem
- övergå från en problemkoncentrerad verksamhet till en resursmedveten verksamhet
- utnyttja datatekniken

Landskapets viktigaste spetsprojekt åren 2007–2010 som förverkligas genom finansieringsbeslut i centralförvaltningen

Projektets namn	Statlig finansieringsandel (miljoner euro)	Finansierande ministerium/förvaltning	Ansvarig/a
Fortsättning på Österbotten-projektet inkl. Depressionstankot (mentalvårdsarbete och missbrukarvård)	1,8	SHM	Vasa sjukvårdsdistrikt
Säkra tillgången på personal inom social- och hälsovården samt stärka personalens yrkeskunskap – projekt för utveckling av bl.a. kompetens, personalplanering, uppgifts- och yrkesstruktur inom det sociala området	0,014	SHM	Kommunerna i Österbotten
Utveckling av social- och hälsovården samt servicens tillgänglighet med hjälp av datateknik	0,17	SHM	Kommunerna i Österbotten
Utveckling av modeller för och ibrukttagande av förebyggande åtgärder och tidigt ingripande – vidareutveckling av familjearbetet, tidigt ingripande och barnskydd i Österbotten	0,2	SHM	Kommunerna i Österbotten
”Hälsofrämjare” – Verksamheten inleds med uppgift att främja	0,16	SHM	Vasa sjukvårdsdistrikt

samarbetet över förvaltningsgränserna i syfte att främja åtgärder som upprätthåller och förebygger hälsa och välmående – speciellt etablering av ett center för hälsofrämjande bland unga.			
Skapa omfattande regionala samarbetsstrukturer/åstadkomma utvecklingsenheter – Småbarnsfostran, Integration av invandrare service för äldre	0,555	SHM	Kommunerna i Österbotten
Planering och uppstart av projekt som stöder välmående bland äldre	0,12	SHM	Vasa stad
Utveckla och genomföra modeller för förebyggande åtgärder och tidigt ingripande – Nätverksformat partnerskapsprojekt som avser familjer	0,25	SHM	Vasa stad
De österbottniska landskapens kompetenscentrum inom det sociala området (SONet BOTNIA)	0,32	SHM	SONet BOTNIA
Utbildningsprogrammet för socialarbetare som startats av Helsingfors universitet	0,2 (2007–2009)	UVM	Helsingfors universitet, Österbottens förbund, Vasa stad

De viktigaste utvecklingshelheterna inom landskapet

- Utveckling av människors kunnande och arbetssätt – utveckling och användning av verksamhetsmodeller över förvaltningsgränserna
  - Verksamhet som påminner om Tykes-projektet/programmet
- Kunskapsproduktion för att förebygga utslagning och främja social välfärd
  - Byggande av en modell som beskriver välfärdens regionala tillstånd och struktur för att möjliggöra produktion av välfärdsdata
  - Prognostisering av behovet av arbetskraft och utbildning
- Stärka kunnandet

- Personalplanering och utveckling av uppgifts- och yrkesstrukturen inom det sociala området
- Utveckling av välfärdsservicen och dess kvalitet
- Förbättra välfärdsservicen genom att utveckla samarbetet mellan olika förvaltningsområden och den tredje sektorn, genom att samla, evaluera och förmedla kunskap om goda och effektiva arbetsmetoder och praxis
  - Landskapsdagarna Ett friskt Österbotten i syfte att sprida och utnyttja god praxis
  - Planering och etablering av Medibothnia kompetenscenter för forsknings- och utbildningsenheterna inom vårdbranschen
- Främja generellt välmående bland barn och ungdomar
- Förebyggande av olyckor och våldsprevention
- Skapa modeller för samarbete inom säkerhet och brottsförebyggande i Vasas

De viktigaste utvecklingshelheterna i de ekonomiska regionerna

- Utarbeta säkerhetsplaner i de ekonomiska regionerna för att effektivisera arbetet med säkerhet och brottsförebyggande
- I de ekonomiska regionerna/kommunerna skapa modeller enligt modellerna för samarbete inom säkerhet och brottsförebyggande i Vasas

Jakobstadsregionen

- Utredningsprojekt gällande socialt kapital (ALKE)

Sydösterbotten

- Utveckling av välfärdstjänster för äldre i Sydösterbotten

Vasaregionen (Vasaregionen och Kyröreionen)

- Projekt för främjande av ungdomars delaktighet i Vasas

Centrala aktörer

SONetBOTNIA, Det finlandssvenska kompetenscentret, sjukvårdsdistrikten, kommunerna, Österbottens förbund, Länsstyrelsen i Västra Finlands län, Helsingfors universitet, Åbo Akademi, Vasas yrkeshögskola, Svenska yrkeshögskolan

Finansiering

Nationell finansiering: SHM, Länsstyrelsen i Västra Finlands län, Österbottens förbund, sjukvårdsdistrikten, kommunerna

EU-program: ERUF:s och ESF:s operativa program inom EU:s mål för regional konkurrenskraft och sysselsättning, målet för territoriellt samarbete Botnia Atlantica

Ansvarig förvaltning

SHM, IM, AM

3.3.2 Ett levande Österbotten – levande lokalsamfund

Femtiofem procent av befolkningen i landskapet Österbotten bor på landsbygden. Speciellt utmärkande för landskapet är att vi har en omfattande kärnlandsbygd, där 40 procent av österbottningarna bor. Den typ av landsbygd som enligt nationella kriterier klassas som glesbygd finns det däremot lite av i Österbotten – landsbygden är mångsidig och stark, och den utgör den mest centrala kärnlandsbygden i Finland.

Andelen arbetsplatser inom primärproduktionen är fortfarande betydande i Österbotten. Av den sysselsatta befolkningen arbetade 8,1 procent inom primärproduktionen år 2003. Primärproduktionen i Österbotten präglas av specialbranscher, av vilka de mest kända är växthusodling och pälsdjursuppfödning. Även ekologisk produktion är vanligare i Österbotten. Landskapet utgör också ett område med mycket potatisodling och en stark fiskerihushållning. Bilden av den mångsidiga primärproduktionen kompletteras av den traditionella spannmålsodlingen samt de kvantitativt betydelsefulla mjölk- och svinhushållning. Landskapet präglas av ett tätt nät av lokalsamfund och en stark gemenskapstradition. Det finns småföretag över hela landskapet och de är betydelsefulla sysselsättare på landsbygden.

Landsbygdsutvecklingen i Österbotten grundar sig på principprogrammet för en bred landsbygdspolitik *Den stora landsbygdens landskap*, som färdigställdes år 2005. I Österbotten har man valt en tudelad strategi för landsbygdsutvecklingen: dels stöder man utvecklingen av stora lantbruksföretag som grundar sig på stordrift, dels är målet att höja förädlingsvärdet på landsbygdsproduktionen genom den s.k. förädlingsvärdekedjan. Den tudelade utvecklingen omfattar även de medelstora lantgårdarna, vars andel av alla lantgårdar i landskapet i framtiden kommer att utgöra ca 80 %.

De största utmaningarna inom landsbygdsutvecklingen i Österbotten hör ihop med en behärskad strukturomvandling på landsbygden: strukturella förändringar på lantgårdarna, åldrande befolkning, tillgång till kunnig arbetskraft samt, som en följd av att befolkningen blir allt äldre, tryggande av fungerande service med beaktande av språkliga synvinklar. Landsbygdsutvecklingsåtgärderna riktas speciellt till kompetensutveckling bland jordbrukare och lantbruksföretagare, utveckling av företag på landsbygden med färre än tio anställda, att hjälpa jordbrukare och sme-företagare att orka i arbetet samt till att göra näringsverksamheten på landsbygden mångsidigare.

De allt större lantbruksföretagen och den automatiserade produktionen medför nya typer av utmaningar gällande lantbruksföretagarnas kunnande och samarbete. För att höja affärskompetensen på lantbruksföretagen och intensifiera samarbetet kommer satsningar inom landskapet att göras på en omfattande utveckling av lantbruksföretagarna. Dessutom kommer resurser att riktas till rådgivning och instruering vid generationsväxlingar och ägarbyten och speciell uppmärksamhet kommer att fästas på att hjälpa lantbruksföretagarna att orka i arbetet.

När förädlingskedjan inom livsmedelsbranschen skall utvecklas är ett fungerande samarbete mellan lantbruket, industrin, forskningen, rådgivningen och utbildningen väsentligt. I Österbotten betonas betydelsen av tillämpande forskning och experimentella pilotprojekt som stöd både för utvecklingen av basjordbruk och som stöd för övrig företagsverksamhet på landsbygden. Speciell uppmärksamhet får produktutveckling, utveckling av produktionsteknologi, logistik, kostnadseffektivitet samt hygien. Satsningarna på utveckling av mervärdesmat samt utnyttjande av lokalt producerade råvaror ger ett mervärde.

Centrala åtgärder inom skogs- och trävarubranschen är användning och vård av skogen samt rådgivning och utbildning och speciellt av ungskog. Inom trävaruindustrin satsar man kraftigt på att aktivera företagen till att höja förädlingsgraden samt på effektivisering av forskning och export. I landskapet finns det många råvarukällor för bioenergiproduktion. En del av helhetsutvecklingen inom energisektorn är att inrikta utvecklingsarbetet speciellt på träenergi och andra förnybara energiformer. Utvecklingsarbetet inom bioenergi koordineras landskapsöverskridande för att undvika eventuella överlappande funktioner och för att effektivisera utvecklingsarbetet.

Förutom att stärka och utveckla det traditionella österbottniska baslantbruket (mjölk-, och köttproduktion, växthus- och pälsnäringarna samt potatisodling) är det viktigt att satsa på odlingen av nya åkergrödor (s.k.

energigrödor). Ett konkurrenskraftigt lant- och skogsbruk förutsätter en kunnig arbetskraft och stärkande av kompetensen. Förutom på kvinnor och ungdomar bör man på landsbygden satsa även på invandrare. Invandrarna torde tack vara kompetensutveckling och integrationsåtgärder kunna utgöra ny arbetskraft på den del av landsbygden som avfolkas. För att säkra kompetensen bör ett gemensamt inledande studieår planeras och förverkligas inom naturresursbranschen (hortonom-, agrolog- och skogsbruksingenjörs- utbildningen).

Pälsdjursuppfödningen är en betydande näringsgren i Österbotten. Branschen står inför omfattande strukturella förändringar och näringen är i behov av speciella stödåtgärder, som t.ex. investeringsstöd. För att locka unga in i branschen kommer man att satsa på ny byggnadsteknik samt på att hjälpa farmarna att orka i arbetet. Österbotten är också det ledande landskapet i fråga om växthusodling. Verksamhetsförutsättningarna för växthusodlingen säkras genom att man stärker rådgivningen till odlarna, satsar på forskning och produktutveckling samt förbättrar kostnadseffektiviteten i produktionen genom nya energilösningar.

Den för Österbotten utmärkande sammanhållningen (socialt kapital) har utgjort en naturlig bas för byverksamhet och aktionsgruppsarbete. I landskapet verkar två aktionsgrupper YHYRES ry i Kyroregionen och POMO+, som administreras av Studieförbundet rf, längs den svenskspråkiga kustremsan. Leader-modellen har gett ett klart mervärde åt landsbygdsutvecklingen och det är motiverat att fortsätta denna utveckling. Aktionsgrupperna som fungerar enligt Leader skall ha en klar arbetsfördelning i regionutvecklingsarbetet i förhållande till myndigheter, kommuner och regionutvecklingsbolag.

Avsikten är att en aktionsgrupp för fisket eventuellt skall inleda verksamhet i landskapets svenskspråkiga kustområde. Tyngdpunkten i utvecklingen av fiskeribranschen ligger på att befästa kunnandet inom både fiske och vidareförädling. För laxfiskets del finns det ett behov av att förlänga fisketiderna för att laxkvoterna skall kunna utnyttjas så effektivt som möjligt. Placeringen av ett nationellt sälcentrum i Österbotten skulle vara motiverat som en fortsättning på det omfattande arbete med mångsidig undersökning av sälproblematiken som gjorts i landskapet.

Miljöns tillstånd och dess regionala särdrag betonas under den kommande programperioden. I utvecklingen av Österbotten bör man beakta landskapets särdrag, t.ex. landhöjningen, översvämningar samt de belastningar av vattendragen som orsakas av lant- och skogsbruket (speciellt s.k. sura sulfatjordar).

I Österbotten fortsätter den av landskapets samarbetsgrupp tillsatta utvidgade landsbygdssektionen sin verksamhet för att stärka samarbetet över förvaltningsgränserna och göra det möjligt för den tredje sektorn att aktivt delta i landsbygdsutvecklingen och förverkliga programmen.

Särskilda mål inom riktlinjen som syftar till att bevara styrkorna och utnyttja möjligheterna:

- stärka genomförandet av en bred landsbygdspolitik med hjälp av den horisontella landsbygdssektionen
- utvidga innovationssystemet att gälla även landsbygden
- stärka aktionsgruppsarbetet samt utarbeta en klar arbetsfördelning mellan myndigheter, kommuner och utvecklingsbolag
- stärka serviceutbudet på landsbygden enligt serviceavtalsmodellen för landsbygden
- enligt den tudelade landsbygdsutvecklingsstrategin både utveckla lantbruksföretag som grundar sig på stordrift och höja förädlingsvärdet på landsbygdsproduktionen genom den s.k. förädlingsvärdekedjan
- utveckla landsbygdsnäringarna som en del av klusterprogrammen
- främja företagande på landsbygden, speciellt kvinnors företagande
- öka forskningen och produktutvecklingen för att få fram mervärdesmat
- förbättra produktiviteten i livsmedelsbranschen förädlingskedja
- utveckla bioenergi och andra förnybara energiformer
- förbättra produktiviteten i växthusodlingen
- göra förädlingskedjan i pälsbranschen mer funktionell och underlätta de problem som strukturomvandlingen i branschen medför

- öka forsknings- och utvecklingsverksamheten för att utveckla teknologiska innovationer i branschen
- säkra snabba dataförbindelser på landsbygden

Särskilda mål inom riktlinjen som syftar till att avlägsna svagheter och avvärja hot:

- utveckla mikroföretagens verksamhet på landsbygden och främja etablering av nya företag, speciellt kvinnors företag
- utveckla företagande inom servicebranschen, speciellt inom välfärdsbranschen och upplevelseindustrin
- öka regionens dragningskraft och trivsamt som arbets- och boendemiljö samt turistmål
- utveckla bioenergi och andra förnybara energiformer
- öka utbildnings- och sysselsättningsåtgärderna riktade till unga och invandrare i landsbygdsområdena

De viktigaste landskapsöverskridande utvecklingshelheterna

- Utvecklings- och samordningsprojekt för bioenergi och andra förnybara energiformer som en del av energiteknologiklustret
- Trygga verksamhetsförutsättningarna för pälsbranschen: öka affärskompetensen på pälsfarmarna, främja ork i arbetet samt generationsväxlingar och ägarbyten och stärka kunskaper om vidareförädling och produktutveckling inom pälsbranschen

De viktigaste utvecklingshelheterna inom landskapet

Landsbygdsutvecklingen i Österbotten sker främst genom utvecklingshelheter inom landskapet. De ekonomiska regionernas särdrag beaktas i delprojekt under mer omfattande samordningsprojekt.

Utveckling av lant- och skogsbrukets konkurrenskraft

- Utveckla konkurrenskraften inom lantbruks-, trä- och naturproduktsbranscherna samt ork i arbetet: Paraplyprojekt för att höja lantbruksföretagens affärskompetens
- Stärka de centrala näringarna på landsbygden som en del av klusterprogrammen: utveckling av metall-, skogs- och trä-, turism- och livsmedelssektorn (se 3.1)
- Utveckla bioenergiindustrin med tyngdpunkt på utveckling av fasta bränslen inkl. odling av energigrödor, främja produktion och rådgivning samt utveckla användningen av gödsel som energikälla
- Utveckla flytande och gasformiga biobränslen
- Utveckla energiförsörjningen för växthus
- Utredda växttorvpotentialen, säkerställa växthusodlingens behov av växttorv och främja exportmöjligheterna för växttorv
- Uppmärksamma jordbrukarnas och sme-företagarnas ork i arbetet samt medverka till utvecklingen av ett företagshälsovårdssystem för företagare.

Främjande av växelverkan i lokalsamfundet (Främja växelverkan mellan stad och landsbygd)

- Utveckling av aktionsgruppsarbetet

Utveckling av lokala marknader

- Främja användningen av närproducerade livsmedel i s.k. storkök
- Sprida serviceavtalsmodellen för landsbygden och utveckla verksamheten med serviceföretagskuvöser
- Utveckla byaverksamheten

Centrala aktörer

Österbottens TE-central, kommunerna, Österbottens förbund, Österbottens Svenska Producentförbund, Österbottens Svenska Lantbrukssällskap, producentförbundet MTK, Etelä-Pohjanmaan maaseutukeskus, Kustens skogscentral, skogsvårdsföreningar, Österbottens skogsägarförbund, Metsänhoitoyhdistys Etelä-Pohjanmaa, Geologiska forskningscentralen, Vasaregionens utveckling Ab, Concordia Ab, Turkistuottajat Oy, Finlands pälsdjursuppfödarens förbund, Fiskarförbundet r.f., aktionsgrupperna, byaföreningarna

Finansiering

Nationell finansiering: statlig och kommunal budgetfinansiering, kompetens- och regioncentrumprogrammen, Österbottens förbund

EU-program: det regionala landsbygdsprogrammet och ERUF:s och ESF:s operativa program inom EU:s mål för regional konkurrenskraft och sysselsättning, målet för territoriellt samarbete Botnia-Atlantica, Europeiska fiskerifonden

Ansvarig förvaltning

JSM, MM, HIM, AM, IM, UVM

3.3.3 Det mångkulturella Österbotten

Kulturprogram Österbotten 2005–2008 skapar en grund för utvecklingen av ett mångkulturellt landskap. Avsikten är att utveckla den kulturella verksamheten i Österbotten både lokalt och regionalt.

Kulturprogrammet har som syfte att förbättra förutsättningarna för konstnärlig och kulturell verksamhet i regionen, lyfta fram kulturtraditionens betydelse för samhälls- och näringsutvecklingen, främja de olika kultursektorernas samarbete över språkgränsen, öka medborgarnas deltagande i kulturell verksamhet samt öka beslutsfattarnas kunskap om kulturens betydelse. Grunden för det sociala kapitalet i Österbotten står att finna i det synnerligen livliga kultur- och föreningslivet. Ett meningsfullt utbud av fritidsverksamhet är också en av de mest centrala faktorerna i landskapets dragningskraft.

I utvecklingen av Österbotten anses det vara viktigt med det mångdimensionella utvecklingsarbete som väller fram ur möten mellan olikheter. Den dels tvåspråkiga, dels synnerligen mångkulturella kulturmiljö som finns i Österbotten är en resurs för landskapet. I kulturell pluralism ingår också att man kan se landskapet som en helhet, vilket förutsätter en mångsidig växelverkan och öppet samarbete mellan människor och företag på landsbygden och i städerna. I Österbotten arbetar man med tre huvudteman för kulturutveckling: kultur, barn och ungdom samt motion. Kultur- och föreningslivet lever ändå i en brytningstid; det behövs speciella åtgärder för att ta vara på kunnandet och överföra det till följande generation. En speciell målsättning i Österbotten är att fördjupa, stimulera och förmedla ny kunskap samt fortsätta att till följande generation överföra den kompetens som finns om att arrangera evenemang.

Landskapet får framgång genom välmående och uthålliga österbottningar. En av de fyra viktigaste faktorerna i välfärden är numera motion, såväl bland barn, den arbetande befolkningen som bland äldre. Tyvärr motionerar endast hälften av österbottningarna tillräckligt med tanke på hälsa och välbefinnande.

Särskilda mål inom riktlinjen som syftar till att bevara styrkorna och utnyttja möjligheterna:

- säkra förutsättningarna för konstnärlig och kulturell verksamhet i regionen
- höja kulturtraditionernas status som en del av samhället och näringslivet
- främja det tvåspråkiga och mångkulturella samarbetet över kultursektorernas gränser
- öka både medborgarnas och beslutsfattarnas kunskap om kulturens betydelse
- utveckla olika mötesarenor
- öka det mångkulturella med hjälp av kultur och idrott
- främja kreativitet och sammanhållning och därigenom även tolerans och innovationer
- främja utvecklingen av medieklustret till en internationellt känd kompetenskonsentration

Särskilda mål inom riktlinjen som syftar till att avlägsna svagheter och avvärja hot:

- säkerställa att kompetens tas tillvara och förs vidare till nya generationer
- stärka mångsidig växelverkan och öppet samarbete mellan människor och företag på landsbygden och i städerna för att lyfta fram kulturell pluralism
- stärka medborgarnas välbefinnande såväl genom kulturprogrammet som genom ett motionsprogram för landskapet
- stärka de ekonomiska resurserna för kulturell verksamhet

Landskapsöverskridande utvecklingshelheter

Kulturen

- Kompetenscentren i samarbete med landskapen Södra och Mellersta Österbotten:
  - Regionalt centrum för danskonst i Österbotten med syftet att öka danskulturupplevelsorna och arbetstillfällena för professionella dansare
  - Regionalt centrum för barnkultur i Österbotten med syftet att främja nätverkssamarbete inom barnkultur
  - Regionalt filmcentrum i Österbotten med syftet att utveckla och samordna naturfilmkonsten
- Kulturturismprojekt i samarbete med Södra Österbotten och Västerbotten: Utveckla *Krigets och Fredens väg* som turistrutt
- Samarbetsförsök med grannlandskapen kring finskspråkigt kulturutbud

Utvecklingshelheter inom landskapet

Kulturen

- Kompetenscentren i samarbete med aktörer i landskapet:
  - Regionalt aktivitetscentrum för internationell kultur i Vasa med syftet att förbättra integreringen av invandrare och urbefolkningens kulturkänedom
  - Hantverkets hus Loftet – det regionala kompetenscentret inom hemslöjd och konsthantverk i Österbotten; syftet är att förbättra hantverksnäringens konkurrenskraft.
  - Havets hus – Kunskaps- och innovationscentrum för Kvarkens skärgård, Korsholm; syftet är att skapa en gemensam arena för kunskap och kultur kring skärgården i Kvarken
- Fortsatt inventering av byggnadsbeståndet, kulturmiljöer och fornminnen i landskapet
- Genomföra projektet Företagsamhetens historia i Österbotten
- Regionens museer skall utnyttjas mer

Barn och ungdom

- regionalt kunskapscentrum och nätverk för ungdomsinformation och -rådgivning
- arrangera klubbverksamhet för skolelever
- kunskapscentrum för barn- och ungdomspolitik i Österbotten
- ”Barnens och ungdomarnas röst i landskapet” – ett system för hörande av de unga och gynna deras delaktighet
  - Regionala servicenätverk för barn och ungdomar i syfte att utveckla ungdomspolitiken och tilldela den resurser
- Utbildning av mentorer för kamrattöd – ett projekt för föreningsaktiva i syfte att avhjälpa bristen på ledare för barn- och ungdomsgrupper

Motion och idrott

- Landskapsomfattande utvecklingsprogram för fysiskt välmående

Utvecklingshelheter i de ekonomiska regionerna**Jakobstadsregionen***Kultur*

- Utveckla Rosenlunds prästgård och Aspegrens trädgård (Jakobstad) till ett framstående kulturturistmål
- Utveckla verksamhetsmodellen för Juthbacka kulturcentrum (Nykarleby)
- Projekt för att främja kulturföretagande (Regionscentr.progr.)
- Utveckla TERRA-MARE i Larsmo
- Utveckla Tobaksmuseet i Jakobstad till ett riksomfattande specialmuseum

Sydösterbotten*Kultur*

- Utveckla området kring Bötomborgen och Varggrottan som mål för natur- och historieturism och för rekreationsändamål i samarbete mellan olika intressegrupper.
- Plan för bevarande och utveckling av gamla Kristinestad.

Vasaregionen (Vasaregionen och Kyroregionen)*Kultur*

- Ruinerna i Gamla Vasa

Barn och ungdom

- Stöda ungdomars "urbankulturella" hobbyer
- Arrangera den riksomfattande Taitaja 2009 -Mästartävlingen i Vasa

Motion och idrott

- Etablera ett hästsport- och allaktivitetscenter i Vasaregionen

Centrala aktörer

Österbottens förbund, Svenska Österbottens förbund för utbildning och kultur rf, Länsstyrelsen i Västra Finlands län, föreningar/klubbar, Kvarkenrådet, Internationella kultursällskapet Mira rf, Österbottens konstkommission, Österbottens museum, Museiverkets regionala kontor i Vasa, Västra Finlands miljöcentral, Österbottens hantverk rf., kommunerna, medborgarinstitutet, Pohjanmaan liikunta ja urheilu ry

Finansiering

Nationell finansiering: undervisningsministeriet och andra ministerier, kommunerna, centralkommissionen för konst/Österbottens konstkommission, Österbottens förbund, Svenska Österbottens förbund för utbildning och kultur, kulturfonder, Penningautomatföreningen, stiftelser, privat finansiering, VASEK Ab, Concordia Ab, Länsstyrelsen i Västra Finlands län

EU-program: det regionala landsbygdsprogrammet och ERUF:s och ESF:s operativa program inom EU:s mål för regional konkurrenskraft och sysselsättning, målet för territoriellt samarbete Botnia-Atlantica

Ansvariga förvaltningar

UVM, AM, MM, HIM

3.4 RIKTLINJE 4: FRÄMJA NATURENS OCH MILJÖNS VÄLBEFINNANDE

En mångsidig och välmående miljö är en del av landskapets konkurrenskraft. Naturen och miljön i Österbotten har många särdrag som påverkar regionens samhällsstruktur, miljöns tillstånd och naturens mångfald. Till dessa särdrag hör den långa kustremsan och skärgården, den snabba landhöjningen vid kusten samt primärsuccessionen som följer av landhöjningen vid kusten och i skärgården. Förutom den mångfaldiga naturen har också den österbottniska kulturmiljön ett speciellt värde i landskapet. Av särdragen kan dessutom nämnas de många fasta fornlämningarna, den levande landsbygden och kulturmiljöerna längs bördiga älvdalar, omfattande naturliga betesmarker och strandängar, trähusstäderna vid kusten och den maritima kulturen med fiskarbyar, hamnar, fyrmiljöer och stugsamhällen.

Naturen i Kvarkens skärgård har också fått internationellt erkännande: Kvarkenskärgården togs upp på Unescos världsarvslista i Litauen 12.7.2006 som det första världs naturarvsområdet i Finland. Kvarkenskärgården är en utvidgning av världsarvsområdet Höga Kusten i Sverige. Tillsammans bildar de en geologisk helhet, där landhöjningen framträder på ett unikt sätt.

Arbetet för naturens välbefinnande i Österbotten kommer att koncentreras främst på att öka miljökompetens och -kunskap, utveckla integrerad skötsel och användning, förbättra vattendragens tillstånd samt trygga och främja naturens och landskapets mångfald.

Ökad miljökompetens och -kunskap

Det finns en gedigen miljökunskap och många aktörer inom miljösektorn i Österbotten. Målet är att ytterligare utveckla kunnandet om och samarbetet kring miljöförvaltningen i landskapet. De centrala aktörerna är Västra Finlands miljöcentral, Sjöfartsverket, Vilt- och fiskeriforskningsinstitutet, Forststyrelsen Västra Finlands naturtjänst, Kustens skogscentral, Museiverkets kontor i Vasa, landskapsmuseet samt landskapsarkivet. Andra aktörer är t.ex. Österbottens TE-central, Vasa vägdistrikt, Geologiska forskningscentralen samt Österbottens förbund. Miljöförvaltningen har också stöd av den omfattande justitieförvaltningen i Vasa, den tvåspråkiga juristutbildningen och snabba data- och övriga trafikförbindelser. För utvecklingen av miljöförvaltningens tjänster är det viktigt att i Vasa etablera en enhet inom statens miljötilståndsvverk då detta vid en senare tidpunkt inleder sin verksamhet.

Ett mål inför framtiden är att befästa hållbar utveckling som en del av de regionala aktörernas och medborgarnas vardag. Informativa styrmedel i detta arbete är uppföljning av miljöns tillstånd, information och mångsidig forskning, utbildning och främjande av miljömedvetenhet. I landskapet kommer man att uppdatera regionala miljödata så att de betjänar beslutsfattare, planerare och invånare i landskapet.

I Österbotten saknas en naturvetenskaplig fakultet. Studier i miljöpedagogik anordnas dock inom lärarutbildningen vid Åbo Akademi. Åbo Akademi har också en egen miljökoordinator. Dessutom är det möjligt att studera miljöteknik vid både den finsk- och svenskspråkiga yrkeshögskolan. I Vasa verkar Vilt- och fiskeriforskningsinstitutet (VFFI). För miljökompetensen är det viktigt att det också finns utbildning på miljöområdet i landskapet. En särskild utmaning är att förutom energiteknologin utveckla även miljöföretagande, -teknologi och innovationer som bygger på miljökompetens.

Integrerad användning och skötsel av naturen

Den mångfaldiga naturen i landskapet möjliggör utveckling av näringar som grundar sig på primärproduktion och havet samt användningen av produkter från naturen. Trycket på att utnyttja kustområdena för stadigvarande bosättning, fritidsbosättning och näringsverksamhet kommer att ytterligare öka i framtiden. Trycket på markanvändningen medför utmaningar för områdesplaneringen och miljöskyddet. Integrerad användning och skötsel av kustområdena förutsätter planmässiga, samordnade och enhetliga åtgärder på lokal och regional nivå.

Rekommendationen om genomförande av integrerad användning och skötsel (Integrated Coastal Zone Management, ICZM) är grunden för Finlands kuststrategi och vidare för beredningen av en regional kuststrategi för Österbotten. I landskapet riktas resurser till utarbetande av en regional strategi och ett

åtgärdsprogram, i vilka man stakar ut de åtgärder som bör vidtas för att man skall kunna genomföra den nationella kuststrategin med beaktande av regionala särdrag. I den regionala strategin beaktas de utmaningar som den kraftiga landhöjningen medför för sjöfart, bosättning och underhåll av sommarstugor samt å andra sidan de villkor och möjligheter som naturens särdrag ställer.

I fråga om utvecklingen av naturturism i skärgården och företagande inom turismen pågår i Österbotten en omfattande utvecklingshelhet, vars främsta syfte är att utveckla naturturismen. Kvarkenskärgårdens status som världs naturarv förutsätter att man kontinuerligt utvecklar och värnar om området. Resurser riktas speciellt till helhetsutveckling av naturarvsområdet genom en förbättring av dels infrastrukturen i skärgården, dels företagarnas affärskompetens och marknadsföring av tjänster, genom att grunda Havets hus som ett kultur- och kunskapscentrum i skärgården, planera guidning i och användning av naturarvsområdet samt genom att med hjälp av olika medier göra området mer känt nationellt och internationellt.

Geologin och de geologiska processerna är viktiga för utvecklingen av livet på jordklotet och i dess natur. En av utmaningarna är att producera material och förmedla kunskap om den unika miljön i området: 2 miljarder år gammal berggrund med världens yngsta formationer från istiden ovanpå, bl.a. i Kvarken; istiderna och den unika landhöjningen med tillhörande fenomen; Söderfjärdens 520 miljoner år gamla meteoritkrater; Varggrottans arkeologiskt betydelsefulla sevärdhet av världsklass och den geologiskt exceptionella miljön. Vid sidan om Kvarkenskärgården som världs naturarvsområde har man i Österbotten för avsikt att grunda geonaturobjektens nätverk Geopark Ostrobothnia, som skall presentera regionens geologiska arv. Geologiska besöksmål skall utvecklas som en del av helheten, som består av områdets levande natur, ekologi, arkeologi, kulturhistoria, kultur, naturturismverksamhet och regionala identitet.

Vattendragens tillstånd

Vattendragen i Österbotten är betydelsefulla på grund av att de är så få. De sötvattendrag som finns är relativt små och starkt belastade. Speciella problem medför dessutom den sura jordmånen. I Österbotten finns det uppskattningsvis över 100 000 hektar sulfidlera/sulfatjordar. Från sulfatjordarna i Österbotten kommer surt avrinningsvatten som för ut mycket mer tungmetaller i vattendragen än hela Finlands industri numera gör totalt.

Grundvattenresurserna är ojämnt fördelade. En speciell utmaning är att få tag på bra råvatten eftersom grundvattenresurserna är begränsade och användningen av ytvatten som råvatten är riskfyllt. För att säkra grundvattentillståndet riktas åtgärder till kartläggning av riskområden och eventuella saneringar. Skyddet av grundvattenområden beaktas i all markanvändningsplanering och för riskområdena kommer skyddsplaner att utarbetas. De krav som ställs i EU:s vattendirektiv förutsätter åtgärder inom de närmaste åren.

En särskild utmaning i Österbotten är att ha beredskap inför och kunna behärska den ökade risken för översvämningar som beror på klimatförändringarna. Resurser riktas speciellt till genomförande av den kartering av översvämningens riskerna som nämns i EU:s förslag till direktiv om bedömning och hantering av översvämningar, till att främja och undersöka alternativa åtgärder för översvämningsskydd, service och underhåll av konstruktioner för skydd mot översvämningar samt till att återställa skador som åsamkats den omkringliggande naturen genom skyddsarbetet.

EU har ställt upp gemensamma mål för förbättrande av vattendragens tillstånd fram till år 2015. Finland är indelat i fem vattenförvaltningsområden och Österbotten hör till Kumo älvs, Skärgårdshavets och Bottenhavets vattenförvaltningsområde. Resurser allokeras för precisering av förvaltningsplanerna så att de motsvarar landskapets behov. Ett viktigt utvecklingsobjekt är planering och genomförande av avloppssystem i glesbygden. I synnerhet vattendragens ekologiska funktionalitet och rekreativsmöjligheterna kring vattendragen behöver förbättras i hela området. Speciell uppmärksamhet bör också riktas på att trygga livsmiljöerna för hotade arter.

Trygga och främja naturens och landskapets mångfald

Naturen i landskapet är specifik och utgör bl.a. den nordligaste gränsen för många arters förekomst. Naturskyddsområdena utgör grunden för tryggande av naturens mångfald. Förutom skyddsreserveringarna och anläggande av skyddsområden bör man i landskapet satsa på planering av vård av skyddsområden och vårdinsatser.

En särskild utmaning är att säkra och främja naturens och landskapets mångfald genom skyddsområdesreserveringar och i all verksamhet som innebär förändringar i miljön. Dessa utmaningar förutsätter satsningar på miljökunskap, på att höja miljömedvetenheten och utveckla ett flexibelt samarbete mellan olika aktörer. Målsättningen är att främja kunskapsutbyte och införskaffande av ny kunskap i synnerhet gällande vård av landskap, arter, naturtyper och vårdbiotoper. Också tryggheten av livsmiljöer för hotade arter kräver speciell uppmärksamhet.

Värdet av kulturmiljöerna i landskapet har fått mycket erkänsla. Den österbottniska byggnadskulturen, maritima kulturmiljön och de öppna odlingslandskapen på en levande landsbygd är särdrag som bör beaktas i all områdesplanering. För att skydda värdefulla miljöer bör man fortsättningsvis främja samarbete mellan aktörerna, fortsätta med inventeringar och utveckla samarbetsprojekt. Också förmedlingen av kunskap om kulturmiljöerna bör utvecklas.

Särskilda mål inom riktlinjen för att bevara styrkorna och utnyttja möjligheterna:

- effektivisera utnyttjandet av befintlig miljökunskap
- utveckla samarbetet mellan myndigheter samt mellan myndigheter och medborgare för att öka miljökompetensen och -kunskapen samt för att underlätta helhetsplanering och mångsidig måluppställning
- utveckla interkommunala och landskapsöverskridande vattentjänstfunktioner
- göra upp en regional kuststrategi och ett åtgärdsprogram
- värna om världs naturarvsområdet i Kvarnen och utveckla forskning och turism i området
- säkerställa finansieringen av koordineringsarbetet för naturarvsområdet, utveckla serviceutbud och guidning i skärgården samt stöda fortsatt planering av Havets hus
- främja den miljöteknologiska utvecklingen, utveckla interkommunala och landskapsöverskridande vattentjänstfunktioner och gynna företagande inom miljövård
- vårda kulturmiljöer
- i enlighet med hållbar utveckling förbättra förutsättningarna för naturturismen för att öka områdets dragningskraft

Särskilda mål inom riktlinjen som syftar till att avlägsna svagheter och avvärja hot:

- effektivisera miljöfostran genom att intensifiera det nationella och internationella samarbetet samt utveckla natur- och miljöskolverksamheten i landskapet
- öka kunskapen om översvämningsskydd och resursallokering
- utarbeta en skyddsplan för grundvattenområden
- kartlägga sulfatjordarna i syfte att evaluera risker och olägenheter samt utarbeta en åtgärdsplan
- gynna företagsverksamhet som syftar till att värna om naturens mångfald och vård av kulturmiljöer
- utveckla miljöföretagande och främja tekniska innovationer

Landskapets viktigaste spetsprojekt åren 2007–2010 som förverkligas genom finansieringsbeslut i centralförvaltningen

Utvecklingsobjekt	Statlig finansieringsandel (miljoner euro)	Finansierande Ministerium/förvaltning	Ansvarig/a
Koordinera, utveckla och värna om Kvarken som världsarv	3,332	MM	Forststyrelsen, Västra Finlands miljöcentral, Geologiska forskningscentralen GTK, Österbottens förbund, kommunerna
Havets hus fortsatt planering och förverkligande	3,5	MM	Korsholms kommun
Utarbeta planer för användning och skötsel gällande Natura 2000-områden i Kvarkenskärgården	0,3	MM	Forststyrelsen, Västra Finlands miljöcentral
Strategi för integrerad användning och skötsel av kustområdena	0,6	MM	Österbottens förbund, Västra Finlands miljöcentral
Miljöarbeten: förorenade jordar, restaurering av vattendrag, överföringsavlopp	2,505	MM	Västra Finlands miljöcentral
Vattendrags- och vattenförsörjningsarbeten	4,540	JSM	Västra Finlands miljöcentral

Landskapsöverskridande utvecklingshelheter

Ökad miljökompetens och -kunskap

- Effektivisera utnyttjandet av befintlig kunskap och skaffa ny kunskap
- Utveckla miljöteknik; utvecklingsplan för vattentjänster

Vattendragens tillstånd

- Utarbeta ett vattenvårdsprogram för Österbotten
  - Delprojekt:
    - Fiskeriekonomiska restaureringar
- Projekt för planering och anordnande av avloppsvattenhantering i glesbygden

Trygga och främja naturens och landskapets mångfald

- Västra Finland som ett europeiskt exempelområde för hållbar utveckling: uppföljning med hjälp av indikatorer

Utvecklingshelheter inom landskapet

Ökad miljökompetens och -kunskap

- Effektivisera utnyttjandet av befintlig kunskap och skaffa ny kunskap
Delprojekt:
  - Utveckla nätverket av naturskolor
- Utveckla miljötekniken; utvecklingsplan för vattentjänster
Delprojekt:
  - Planering av ibruktagande av grundvatten för att trygga vattenförsörjningen

Utveckla integrerad användning och skötsel av naturen

- Paraplyprojekt: Åtgärdsprogram för integrerad skötsel och användning - regional kuststrategi
Delprojekt:
  - Allmänstrategi för fisket
  - Insamling av data för integrerad skötsel och användning av kustområdena (VELMU)
- Paraplyprojekt: Tillämpning av integrerad skötsel och användning av kustområdena
Delprojekt:
  - Plan för integrerad användning och förvaltning av naturarvsområdet i Kvarnenskärgården
- Paraplyprojekt: Utveckling av rekreativsmöjligheterna och naturturismen i Österbotten
Delprojekt:
  - Utarbeta planer för rekreation och naturturism
  - Kartläggning av fritidsfisket i Österbotten
  - Utveckla naturturismen inom naturarvsområdet i Kvarnenskärgården: naturturismens infrastruktur, guidning i naturarvsområdet samt de lokala företagens kompetens och marknadsföring och etablera samarbete med Höga Kusten
- Geopark Ostrobothnia

Vattendragens tillstånd

- Regionalt program för vattentjänster och restaurering
- Paraplyprojekt: Främja skyddet av grundvatten
Delprojekt:
  - Kartläggning av åsarna i Österbotten samt stenmaterialutredningar (ås- och bergområden)
  - Avgränsning av grundvattenområden på åkermarker
  - Bedömning av behovet att restaurera grundvattenområden (SOKKA)
  - Utarbeta skyddsplaner för grundvattenområdena i Österbotten
  - Planering av övergång till användning av grundvatten för att trygga vattenförsörjningen i Jakobstad
- Kartläggning av sulfatjordar, evaluering av risker och olägenheter samt presentation av bekämpningsåtgärder

Trygga och främja naturens och landskapets mångfald

- Utveckla samarbetet mellan myndigheter samt mellan myndigheter och medborgare för att öka miljökompetensen och -kunskapen samt för att underlätta helhetsplanering och mångsidig måluppställning
- Främja skötseln av kulturmiljöer, kulturlandskap och vårdbiotoper samt värna om deras särdrag, till exempel uppgöra skötsel- och användningsplaner.

Centrala aktörer

Västra Finlands miljöcentral, Forststyrelsen, Österbottens TE-central, Kustens skogscentral, Vilt- och fiskeriforskningsinstitutet, Geologiska forskningscentralen, Österbottens förbund, Kvarnensrådet, aktionsgrupperna, kommunerna, universitet/högskolor

Finansiering

Nationell finansiering: statliga och kommunala budgetmedel, Österbottens förbund, det nationella sysselsättningsprogrammet, fonder, stiftelser

EU-program: det regionala landsbygdsprogrammet samt ERUF:s och ESF:s operativa program inom EU:s mål för regional konkurrenskraft och sysselsättning, målet för territoriellt samarbete Botnia-Atlantica

Ansvarig förvaltning

MM, JSM, HIM, AM, UVM

4. Samordningen av de särskilda programmen och andra program som berör landskapet

Landskapets gemensamma vilja finns inskriven i landskapsprogrammet: landskapsprogrammet anvisar den huvudsakliga riktningen, målen och åtgärderna som skall förverkligas med både nationella medel och medel från EU-programmen. I landskapsprogrammet samordnas de olika programmen, deras riktlinjer och finansiering. Landskapsprogrammet utesluter därmed inte genomförandet av det centrala innehållet i nationella program och EU-program.

Målsättningarna i landskapsprogrammet är förenliga med statsrådets mål för regionutvecklingen. Landskapsprogrammets mål att stärka landskapets konkurrenskraft, säkra servicestrukturen och en balanserad regionstruktur är mål som statsrådet har ställt upp för landskapen. De nationella särskilda program som statsrådet har godkänt är regioncentrumprogrammet, kompetenscentrumprogrammet, det landsbygdspolitiska helhetsprogrammet samt skärgårdsprogrammet, vilkas särskilda mål också har samordnats med målen och utvecklingshelheterna i landskapsprogrammet. Detta har möjliggjorts genom beredningen av landskapsprogrammet samt EU:s strukturfondsprogram och de nationella särskilda programmen. Inför EU:s nya programperiod 2007–2013 har man berett EU:s program för regional konkurrenskraft och sysselsättning, det regionala landsbygdsprogrammet, målprogrammet för territoriellt samarbete samt utvecklingsprogrammet för fiske. De viktigaste målen ur de särskilda programmen och andra nationella program som skogsprogrammet, Västra Finlands miljöprogram och aktionsgruppernas program har tagits med i landskapsprogrammet. Det är en krävande uppgift att sammanställa programmen till en helhet som stöder varandra och inte har överlappningar. Samtidigt har det varit viktigt att åter dryfta arbetsfördelningen såväl mellan olika myndigheter, regionala utvecklingsbolag och aktionsgrupper som mellan kommunerna.

I genomförandet av Österbottens landskapsprogram är regioncentrum- och kompetenscentrumprogrammen synnerligen viktiga. Utvecklingen av landskapets innovationssystem och spetskluster finansieras huvudsakligen genom region- och kompetenscentrumprogrammen samt EU:s operativa program inom målet för regional konkurrenskraft och sysselsättning. Nu hör också Vasa för första gången under Finlands EU-medlemskap till de områden som är berättigade till stöd från EU:s operativa program för regional konkurrenskraft och sysselsättning ERUF. Vasaregionen är under den kommande programperioden en s.k. stor stadsregion. I beredningen av landskapsprogrammet har EU:s regionutvecklingsplan beaktats (Riktlinjer för regionplanering och regional utveckling i Europa, ESDP), enligt vilken utvecklingen skall grunda sig på ett balanserat, polycentriskt stadsnätverk och en ny relation mellan stad och landsbygd.

I det regionala landsbygdsprogrammet har Österbottens ställning som Finlands viktigaste primärproduktionslandskap beaktats. Betydelsen av att landskapsprogrammet samordnas med EU:s operativa program för regional konkurrenskraft och sysselsättning accentueras eftersom närmare 80 % av medlen från det regionala landsbygdsprogrammet allokteras till direkt företagsstöd. Det regionala landsbygdsprogrammet möjliggör stöd till företag som har färre än tio anställda och som inte är knutna till lantbruk, vilket är viktigt med tanke på en livskraftig landsbygd och en livlig underleverantörsverksamhet. Under den nya programperioden kommer aktionsgrupperna att ha mandat att bevilja företagsstöd, vilket har lett till diskussioner om arbetsfördelningen mellan olika avdelningar inom TE-centralen och aktionsgrupperna. I den nya situationen är det viktigaste programmet för finansiering av spetskluster inte det regionala landsbygdsprogrammet utan ERUF inom EU:s mål för regional konkurrenskraft och sysselsättning, som har som ett av sina teman uttryckligen att utveckla spetskluster.

Omsorgsfull samordning är viktigt i genomförandet av landskapsprogrammet. Därför har man under hela programprocessen fäst speciell uppmärksamhet på de utvecklingsmöjligheter som finansieringen genom de nationella programmen och EU-programmen ger och på att komplettera dem. Projekten i landskapet grundar sig på de riktlinjer som nämns i landskapsprogrammet och därför bör de projekt som finansieras genom andra program vara nära förknippade med genomförandet av landskapsprogrammet så att man effektivt skall kunna utnyttja de medel som finns för regionutvecklingen. Också landskapets samarbetsgrupp (MYR) samt dess landsbygdssektion har en viktig uppgift i genomförandet av landskapsprogrammet och samordningen av de olika programmen.

Målen för internationellt samarbete i Österbottens landskapsprogram kan finansieras genom målprogrammet för territoriellt samarbete Botnia-Atlantica.

5. Finansieringsplan för landskapsprogrammet

Tabell 1. Finansieringsplan för landskapsprogrammet 2007-2010, uppskattning, milj. euro.

Landskapsprogrammet 2007–2010

	2007 Förslag	2008 Förslag	2009 Förslag	2010 Förslag
IM	3,206	3,256	3,256	3,256
JSM	6,510	6,770	6,770	6,770
KM	10,960	67,385	103,835	130,450
HIM	1,500	1,600	1,700	1,800
SHM	2,557	1,626	2,531	2,631
UVM	1,192	1,241	1,241	0,741
AM	5,000	5,000	5,000	5,000
MM	7,683	8,985	9,320	7,865
EU + statlig finansiering totalt	38,608	95,863	133,653	158,513
Kommunal finansiering	8,000	8,000	8,000	8,000
Offentlig finansiering totalt	46,608	103,863	141,653	166,513
Privat finansiering	10,000	10,000	10,000	10,000
FINANSIERING SAMMANLAGT	56,608	113,863	151,653	176,513

I landskapsprogrammets finansieringsplan (se tabell 1.) presenteras en uppskattning över finansieringen av åtgärder och viktiga projekt. I finansieringstabellen nämns för varje ministerium behovet av statlig finansiering för de spetsprojekt i landskapsprogrammet som kan förverkligas genom finansieringsbeslut från centralförvaltningen. Finansieringsbehovet i landskapet specificeras i den årliga genomförandeplanen.

6. Indikatorer för uppföljning av landskapsprogrammet

Implementeringen av landskapsprogrammet följs upp med hjälp av nyckeltal som statsrådet beslutat om och som används i den riksomfattande uppföljningen och evalueringen och beskriver landskapets särdrag. I tabell 2 presenteras de nyckeltal som används i uppföljningen av landskapsprogrammet.

Konsekvenser som mäts	Nyckeltal
Utbildningsnivå	<ul style="list-style-type: none"> • Andel personer som avlagt examen av de 15 år fyllda • Andel personer med examen på högre stadium • Andel personer som genomgått grundläggande utbildning
Arbetsmarknadssituation	<ul style="list-style-type: none"> • Sysselsättningsgrad, arbetslöshetsgrad • Sysselsättning bland unga och kvinnor • Antal arbetstillfällen
Flyttrörelse och befolkning	<ul style="list-style-type: none"> • Nettoflyttning, andel av befolkningen • Naturlig befolkningsökning; andel av befolkningen • Försörjningskvot (antal arbetslösa och personer utanför arbetskraften per sysselsatt)
Regional bruttonationalprodukt, produktion	<ul style="list-style-type: none"> • BNP/invånare • Produktionsökningen • Omsättningens utveckling, exportens utveckling • Antal företag, nya företag, nedlagda företag • Offentlig finansiering till forskning och produktutveckling
Välfärd	<ul style="list-style-type: none"> • Grad av (sjukdoms)incidens • Mottagare av utkomststöd, andel av befolkningen
Miljö	<ul style="list-style-type: none"> • Regionala miljöindikatorer

Tabell 2. Nyckeltal i uppföljningen.

7. Miljökonsekvensbedömning och miljörapport

I beredningen av Österbottens landskapsprogram har en konsekvensbedömning i enlighet med den nya lagstiftningen ingått (lag om bedömning av miljökonsekvenserna av myndigheters planer och program, SMB-lagen; 200/2005). Nedan finns en sammanfattning av landskapsprogrammets konsekvensbedömning. Konsekvensbedömningar per riktlinje framgår ur miljörapportens bilaga 1.

Landskapsprogrammet betonar jämlikhet och jämställdhet och fäster vikt vid att generellt främja dessa. I programmet har man medvetet valt barn och ungdomar som målgrupp och lyft fram prevention vid utveckling av välfärden. Under programperioden görs en satsning på förbättring av vattendragens tillstånd. För att förbättra yt- och grundvattnens tillstånd föreslår programmet en rad åtgärder på bred front. Många av de föreslagna insatserna i programmet – t.ex. åtgärderna för förbättring av vattendragens tillstånd – är dock sådana att resultaten kan skönjas först efter en lång tid och inte ännu under programperioden. Om de i landskapsprogrammet föreslagna åtgärderna vidtas inom de viktigaste områdena, är de en garanti för kunnig arbetskraft och regional konkurrenskraft. De flesta av landskapsprogrammets utvecklingsåtgärder genomförs på ett eller annat sätt, och de flesta av dem har genomslag på vidsträckt område. Exempelvis omfattar den klustervisa utvecklingen av innovationssystemet och spjutspetsbranscherna hela landskapet.

Ekologiska konsekvenser

Programmet har positiva ekologiska konsekvenser, men i huvudsak syns de först efter en lång tid. Ökad miljömedvetenhet främjar uppkomsten av arbetsmetoder för en hållbar utveckling. Den stärkta miljökunskapen skapar förutsättningar för bl.a. nya miljöteknologiska innovationer som ger positiva ekologiska effekter och ekonomisk nytta. Miljöteknologin kan utnyttjas för att öka användningen av inhemsk och miljövänlig energi, t.ex. vindkraft, och för att minska utsläppen. Merparten av de spjutspetsbranscher som utvecklas belastar inte miljön.

Minskad diffus belastning förbättrar vattendragens ekologiska tillstånd och användbarhet. Med hjälp av olika metoder för att minska näringsbelastningen och försurningen kan man förbättra vattnets kvalitet och vattendragens naturliga tillstånd. Den minskade belastningen och försurningen har positiva konsekvenser för mångfalden i vattennaturen och användningen av området för fiskeriekonomi. De ekonomiska satsningarna på miljön ger på lång sikt positiva effekter.

Naturturism på hållbar grund framhåller regionens naturvärden och sporrar invånarna att värna om dem. En bra naturturistisk image är också en attraktionsfaktor för regionen. Naturturism har inga större negativa miljökonsekvenser, om bara områdena och lederna planeras och infrastrukturen byggs upp på naturens villkor. Landskapsprogrammet har inga negativa konsekvenser för Natura-områdena.

Sociala konsekvenser

När målen i landskapsprogrammet uppnås ökar detta jämlikheten och jämställdheten och bidrar till en balanserad regional utveckling i landskapet, vilket främjar de positiva sociala effekterna. Ett välfungerande samhälle och trivsamma bostadsområden ökar människornas välbefinnande och engagemang. Goda kommunikationer möjliggör människornas rörlighet och sociala nätverk. Prevention, samarbete mellan olika aktörer, gemensam praxis och mötesplatser stärker det sociala kapitalet.

Satsningarna på sysselsättningen av kvinnor och unga har positiva konsekvenser för en balanserad utveckling och välfärden i regionen. Högt social kapital ökar företagsamheten och annan samhällslig verksamhet och aktivitet. Välmående människor är också intresserade av miljön och kulturen och de vill delta och påverka saker och ting. Ökade möjligheter för barn och ungdomar att utöva kultur och idrott främjar välbefinnandet och förebygger utslagning.

Förändringar i servicestrukturen, samarbete mellan olika sektorer och kunnig personal garanterar tillgången till service. Samarbete mellan myndigheter och aktörer inom den tredje sektorn främjar införandet av nya verksamhetsmodeller. Nya arbetssätt, samarbete mellan olika aktörer och informationsteknologi ger ekonomiska inbesparingar och möjliggör serviceproduktion också i framtiden. Ny informationsteknologi, bl.a. snabba dataförbindelser, kan utnyttjas inom social- och hälsovårdens tjänster.

Ekonomiska konsekvenser

Åtgärderna för att förbättra företagsfunktioner, ta fram innovationer och utveckla kompetensen stärker landskapets livskraft, vilket skapar bättre ekonomiska förutsättningar att utveckla bl.a. välfärdstjänsterna. Utvidgning av innovationssystemet till hela landskapet främjar en balanserad regionstruktur och jämlik regional utveckling. Det mångsidiga utbildningssystemet främjar näringslivsutvecklingen, och den breda näringsstrukturen säkerställer en stabil ekonomisk tillväxt. Utveckling av innovationssystemet och kunnandet, ökade skatteintäkter och välfungerande välfärdstjänster lyfter Österbottens goda image, som också bidrar positivt till den ekonomiska utvecklingen.

Logistikutvecklingsprojekt (vägar, järnvägar, hamnar, Kvarcentrafiken) förbättrar utnyttjandet av de starka sidor som landskapets kustnära läge medför och stärker bl.a. regionens konkurrenskraft. Samarbetsprojekt inom vattenförsörjningen är helhetsekonomiskt sett förmånligare än att t.ex. bygga ett reningsverk för bara en kommun. Positiva ekonomiska effekter fås genom energiteknologiska innovationer som tryggar en störningsfri energitillgång. Avsevärda ekonomiska effekter har också det energiteknologiska klustret i

Vasaregionen, som är det främsta i Finland och en garanti för regional, nationell och internationell konkurrenskraft.

Kulturella konsekvenser

Utvecklingsverksamheten tar hänsyn till den byggda miljön och naturen, vilket främjar bevarandet av natur- och kulturarvet i landskapet. Att värna om och bevara kulturmiljöerna ger människan en känsla av kontinuitet och en identitet. Även miljökunskap främjar vården av kulturmiljöerna.

Det växande mångsidiga kulturutbudet stärker den regionala identiteten och samhörigheten och ökar det sociala kapitalet. Ökade möjligheter för barn och ungdomar att utöva kultur och idrott främjar det generella välbefinnandet och förebygger utslagning. Invandrare som integrerats i det finländska samhället ökar den mångkulturella öppenheten i samhället och ger genbanken en nydeposition. Att uppnå målen i landskapsprogrammet skulle stärka såväl två- som mångkulturaliteten.

Konsekvenser för region- och samhällsstrukturen

Målen för region- och samhällsstrukturen baserar sig på statsrådets beslut från år 2000 om rikstäckande mål för områdesanvändningen och på landskapsplanen. Att utveckla regionstrukturen enligt principerna för en hållbar utveckling är ekonomiskt, ekologiskt och funktionellt sett förnuftigt på lång sikt. Åtgärderna för utveckling av trafiknät och logistik förbättrar tillgängligheten till regionen och främjar en samhällsstruktur som stödjer en hållbar utveckling samt en logistiskt effektiv områdesanvändning. Goda kommunikationer främjar internationalism och kulturutbyte samt möjliggör människornas rörlighet och sociala nätverk. God tillgänglighet ökar växelverkan mellan stad och landsbygd och gör regionen mer attraktiv som arbets- och boplat.

Utvidgning av innovationssystemet till hela landskapet främjar en balanserad regionstruktur och jämlik regional utveckling. Informationssamhället flyttar servicen närmare kunderna och möjliggör också sådana tjänster som annars vore uteslutna. Utveckling av företagsverksamhet och etablering av sme-företag på landsbygden och i tätorterna gör tätorterna och landsbygden livskraftigare och attraktivare. Snabba dataförbindelser till alla delar av landskapet stärker likaså tätorternas och landsbygdens livskraft. Kommunal närservice, regionala tjänster och mellankommunal vattenförsörjning stödjer en balanserad region- och samhällsstruktur i landskapet. Utbyggnad av vattenledningsnät över landskapsgränsen tryggar tillgången på hushållsvatten även i krislägen och exceptionella situationer och stödjer en hållbar samhällsstruktur. Mångsidig och decentraliserad energiproduktion tryggar energitillgången. Användningen av förnybara energikällor höjer självförsörjningen ifråga om energi och minskar användningen av fossila bränslen.